R. Andringa

No. 3.7

ENKELE FACETTEN VAN DE KONIJNENHOUDERIJ

(Verslag van een enquête)

L 26
3.7 B

Augustus 1969

Landbouw-Economisch Instituut
Afd. Bedrijfseconomisch Onderzoek Landbouw

395832

Inhoud

		Blz.
WOORD VOORAF		7
HOOFDSTUK I	DOEL EN OPZET VAN HET ONDERZOEK	9
HOOFDSTUK II	TYPE EN OMVANG VAN DE BEDRIJVEN	10
	§ 1. Typering van de bedrijven	10
	§ 2. Omvang van de bedrijven	11
	§ 3. Het fokken van fokmateriaal	13
	§ 4. Het bestand, hoe dit tot stand kwam en het aantal voedsters per ram	14
	§ 5. Samenvatting en conclusies	16
HOOFDSTUK III	RASSEN, KRUISINGEN EN FOKKERSACTIVITEITEN	17
	§ 1. Verhouding rassen en kruisingen	17
	§ 2. De rassen	17
	§ 3. De kruisingen	19
	§ 4. Fokkersactiviteiten	22
	§ 5. Samenvatting en conclusies	22
HOOFDSTUK IV	DE PRODUKTIVITEIT	25
	§ 1. De produktiviteit in het algemeen	25
	§ 2. De produktiviteit per ras of per kruising	27
	§ 3. Tijdstip van spenen en afleveren	28
	§ 4. Samenvatting en conclusies	31
HOOFDSTUK V	HET VOER	32
	§ 1. Soorten voer	32
	§ 2. De herkomst, de prijs van het voer en om welke redenen dit voer wordt gevoederd	33
	§ 3. Samenvatting en conclusies	34
HOOFDSTUK VI	ZIEKTEN EN HUISVESTING	36
	§ 1. Ziekten	36
	§ 2. De huisvesting	38
	§ 3. Samenvatting en conclusies	40
HOOFDSTUK VII	ARBEIDSBEHOEFTE EN UITBREIDINGSPLANNEN	41
	§ 1. De arbeidsbehoefte	41
	§ 2. Plannen tot uitbreiding van het bedrijf	42
	§ 3. Samenvatting en conclusies	43

Inhoud (vervolg)

		Blz.
HOOFDSTUK VIII	VAKINTERESSE, GEZAMENLIJKE INKOOP	44
	§ 1. Vakliteratuur, excursies, cursussen en lidmaatschap	44
	§ 2. Gezamenlijke inkoop	47
	§ 3. Samenvatting en conclusies	47
BIJLAGE	OPMERKINGEN EN SUGGESTIES	49

INHOUD DER TABELLEN

		Blz.
1.	Typering der bedrijven	11
2.	Aantal voedsters per bedrijf, per grootteklasse en in totaal	12
3.	Het fokken van fokmateriaal	13
4.	In hoeverre het huidige bestand zelf gefokt is of/en aangekocht	15
5.	Aantal voedsters per ram	15
6.	Aantal bedrijven met "alleen rassen", "rassen en kruisingen" en alleen kruisingen	17
7.	Rassen welke worden gebruikt op 17 bedrijven met alleen rassen	18
8.	Rassen waarmee wordt gewerkt op bedrijven met alleen rassen en bedrijven met rassen en kruisingen (45 bedrijven)	18
9.	Rassenverhouding per bedrijfsgroottegroep (van bedrijven die werken met alleen rassen of rassen en kruisingen)	19
10.	Aantal keren dat met bepaalde kruisingen werd gewerkt	20
11.	Hoe vaak de diverse rassen als kruisingsouder dienden	21
12.	Hoe vaak de diverse rassen als kruisingsouder werden gebruikt bij drie bedrijfsgroottegroepen (inclusief uitgebreide kruisingen)	21
13.	Hybridestammen of hybriden	22
14.	Fokkersactiviteiten	23
15.	Het aantal worpen, levend geboren, afgeleverde en voor eigen bedrijf opgefokte jongen per voedster per jaar en berekende sterfte	26
16.	Aantal levend geboren, afgeleverde en voor eigen bedrijf opgefokte jongen per voedster per jaar en berekende sterfte bij diverse rassen en kruisingen	26
17.	Speen- en afleveringstijd en het verband hiertussen	29
18.	Speen- en afleveringstijd bij diverse bedrijfsgrootten	29
19.	Sterfte bij verschillend tijdstip van spenen	30
20.	Leeftijden waarop fokdieren worden afgezet	30
21.	Het gebruikte voer	32
22.	Soort voeder dat wordt gebruikt en bedrijfsgrootte	33
23.	Prijs van het voer en redenen waarom een bepaald voeder werd gebruikt	34
24.	Voorkomende ziekten en aandoeningen	36
25.	Tijdstip van sterfte bij jonge dieren	37
26.	Het gebruik van medicamenten	37
27.	De dieren op gaas, hout of op andere wijze	38
28.	Aantal woonlagen waarin de kooien zijn geplaatst	39
29.	Aantal woonlagen bij diverse bedrijfsgrootten	39
30.	Automatische drinkwatervoorziening	39
31.	Aantal arbeidsuren per voedster per jaar	41
32.	Uitbreidingsplannen	42
33.	Interesse in een konijnenvakblad en/of literatuur	44

Inhoud der tabellen (vervolg)

		Blz.
34.	Interesse in een excursie in 1969	45
35.	Interesse in het volgen van een vakcursus in 1969	45
36.	Interesse in het volgen van een cursus, met uitsluiting van hen die reeds een cursus volgden	46
37.	Algemene interesse in het volgen van een cursus	46
38.	Wel of niet lid blijven van een vereniging	46
39.	Eventueel gezamenlijk inkopen van hokmateriaal e.d.	47

Woord vooraf

Het houden van konijnen was tot voor kort in hoofdzaak een wijze van vrijetijdsbesteding. Commercieel - in de zin van een mogelijkheid tot het verkrijgen van een inkomen - had deze activiteit zeer weinig betekenis. De laatste jaren komt hierin echter een duidelijke verandering: steeds meer konijnenhouders gaan ertoe over van hun hobby een "bedrijf" te maken, waarin een inkomen is te verdienen. Weliswaar zijn er nog vrijwel geen bedrijven die groot genoeg zijn om aan één man een volledige dagtaak te verschaffen, maar als bron van neveninkomsten krijgt de konijnenhouderij toch steeds meer betekenis. Deze ontwikkeling in commerciële richting is vooral gestimuleerd door de oprichting van konijnenafzetverenigingen, die de economische positie van de konijnenhouders ongetwijfeld heeft versterkt, alleen reeds door de hogere prijzen die d.m.v. deze verenigingen kunnen worden bedongen.

Het is duidelijk dat deze ontwikkeling gepaard gaat met een groeiende behoefte aan informatie over de konijnenhouderij. In het bijzonder de verenigingen zijn geïnteresseerd in de ervaringen van de konijnenhouders.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat een dergelijke vereniging, nl. die van de Middenlimburgse konijnenfokkers te Roggel, het L.E.I. verzocht een onderzoek in te stellen naar de vaktechnische en economische aspecten van deze bedrijfstak, waarover nog slechts weinig bekend is. Het L.E.I. heeft aan het verzoek gevolg gegeven en - op basis van een enquête - een onderzoek ingesteld. Dit onderzoek moest wegens onvoldoende gegevens en het betrekkelijk geringe aantal deelnemers beperkt blijven tot enkele technische en economische aspecten van de konijnenhouderij en draagt dus slechts een oriënterend karakter.

Het onderzoek is uitgevoerd door R. Andringa van de afdeling B.E.O.-Landbouw.

De Directeur,

Den Haag, september 1969

Prof. Dr. A. Mans

HOOFDSTUK I

Doel en opzet van het onderzoek

Het doel van het onderzoek was om meer inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de konijnenhouderij op commerciële basis. Deze bedrijfstak is nog vrij jong maar heeft toch reeds enige omvang verkregen in de provincies Noord-Brabant en Limburg. De ontwikkeling is de laatste jaren gestimuleerd door het oprichten van enkele konijnenafzetverenigingen, waardoor - als gevolg van een sterkere onderhandelingspositie - hogere prijzen konden worden bedongen. Hierdoor is het mesten nogal gestimuleerd. Maar van de wijze waarop dit geschiedt en de resultaten die worden behaald, was nog vrij weinig bekend. Het initiatief hieromtrent een onderzoek in te stellen is uitgegaan van de Middenlimburgse konijnenfokkersvereniging gevestigd te Roggel. Behalve de leden van deze vereniging zijn ook nog enkele konijnenhouders in de omgeving van Horst geënquêteerd alsmede een bedrijf in Twente en Zuid-Holland. In totaal werden ongeveer 180 formulieren uitgereikt. De hierin opgenomen vragen zijn in samenwerking met het bestuur van bovengenoemde vereniging te Roggel opgesteld. Helaas was de medewerking niet groot. Slechts 59 formulieren kwamen binnen; dat betekent ongeveer een derde van alle uitgereikte formulieren. Van deze 59 formulieren waren er bovendien 3 blanco. Een bedrijf gaf geen reden daarvoor op en 2 deelden mede dat het bedrijf was opgeheven. Zodoende bleven slechts 56 formulieren over voor verwerking. Van deze waren enkele zeer onvolledig ingevuld, terwijl de meeste geënquêteerden wel enkele vragen onbeantwoord lieten. Het resultaat was dat het aantal waarnemingen vrijwel altijd minder was dan 56. De gegevens zijn in de hiernavolgende hoofdstukken, al naar de aard van het gevraagde, gerangschikt in groepen, of indien dit niet zinvol leek in totaal weergegeven. Daarbij werden gemiddelden gegeven met in de regel de spreiding die het cijfermateriaal vertoonde. Bovendien zijn hier en daar enkele kengetallen, waarvan een vermoeden bestond dat deze nauw verband met elkaar hielden, onderling vergeleken.

Het behoeft geen betoog dat de waarde van de berekende gemiddelden in de meeste gevallen betrekkelijk is, te meer daar het materiaal in het algemeen nogal heterogeen was. Bij het interpreteren van deze cijfers is het gewenst deze betrekkelijkheid steeds voor ogen te houden.

HOOFDSTUK II

Type en omvang van de bedrijven

§ 1. Typering van de bedrijven

Bij de vraagstelling in de enquête is allereerst getracht een indruk te verkrijgen van het soort bedrijf (of nevenbedrijf) dat de geënquêteerde uitoefent. Dit behoeft enige toelichting:

1e. Een konijnenhouder kan uitsluitend mester zijn. In zo'n geval koopt hij de jonge dieren op een leeftijd van 5 à 6 weken van konijnenhouders die wel fokken (vermeerderen) maar niet zelf afmesten.

2e. Hieruit volgt reeds dat er dus ook konijnenhouders zijn die alleen maar fokken en niet mesten. Er zijn er ook, die een deel wel zelf afmest en een deel op een leeftijd van 5 à 6 weken verkoopt.

3e. Een konijnenhouder kan fokken (vermeerderen) en zelf afmesten. De gehele produktie (van geboorte tot slachtrijpe leeftijd) heeft dan plaats op één en het zelfde bedrijf. Vaak wordt op zo'n bedrijf ook geselecteerd, veelal voor eigen gebruik om de konijnenstapel op een bepaald niveau te houden of te verbeteren. Het woord "fokken" krijgt dan een andere betekenis, nl. meer in de geest van "kweken". Het vermeerderen en afmesten, dus vleesproduktie, is echter het hoofddoel.

4e. Een konijnenhouder kan zich echter ook uitsluitend toeleggen op het fokken (kweken) van fokmateriaal, met het doel deze dieren af te zetten voor de fok. Het is logisch dat dan toch vele dieren in verband met in de regel scherpe selectie, bestemd worden voor de slacht. Dit is hier echter niet het hoofddoel.

Het is duidelijk, dat de grens tussen de twee laatste categorieën niet scherp is te trekken. In de praktijk komt het erop neer dat slechts enkele konijnenhouders echte "kwekers" zijn, maar dat velen naast fokken (vermeerderen) en mesten zich toch ook nog in mindere of meerdere mate bezig houden met kweken. Op deze bedrijven beperkt men zich ook lang niet altijd tot het in stand houden of verbeteren van de eigen stapel, maar verkoopt men ook fokmateriaal, al geschiedt dat dan slechts incidenteel. Om een indruk te verkrijgen in hoeverre deze vormen voorkomen, zijn de volgende vragen gesteld:

Vraag 1. Bent U alleen mester, door b.v. de jongen aan te kopen op een bepaalde leeftijd en dan af te mesten?

Vraag 2. Fokt U alleen, zodat U de jonge slachtdieren verkoopt op b.v. 6 weken en dus niet zelf afmest?

Vraag 3. Fokt U en mest U de jonge dieren zelf af?

In tabel 1 zijn de antwoorden weergegeven.

Tabel 1. Typering van de bedrijven

Vraag		Aantal	In procenten
1	Alleen mesten	1	2
2	Alleen fokken	0	0
3	Fokken en afmesten	54 1)	98
	Totaal aantal waarnemingen	55	100

1) Waarvan een bedrijf ± 20% van de opgefokte konijnen niet zelf afmest doch op speendatum verkoopt.

Hieruit komt zeer duidelijk naar voren dat vrijwel alle geënquêteerde bedrijven (98%) zowel fokken als mesten. Slechts een van de geënquêteerden mest alleen en ook slechts een bedrijf mest niet alle dieren zelf af. Daar op dit bedrijf 80% van de dieren door deelnemer zelf wordt afgemest is het bedrijf gerekend tot de groep "fokken en mesten".

Uit deze vragen is nog geen inzicht verkregen omtrent de vraag in hoeverre het fokken bestaat uit "vermeerderen en/of kweken".

Alvorens hierop in te gaan wordt eerst nagegaan hoe de omvang van de bedrijven was.

§ 2. Omvang van de bedrijven

Ten einde inzicht te verkrijgen in de grootte van de bedrijven werd de volgende vraag gesteld:

Vraag 6. Hoeveel volwassen fokvoedsters hebt U naar schatting gemiddeld over 1968 gehad? (Als volwassen worden beschouwd alle voedsters die in produktie zijn; ook jonge voedsters die voor het eerst gedekt zijn, doch nog niet hebben geworpen worden hiertoe gerekend).

Aangezien er een enorme spreiding in de bedrijfsomvang voorkomt, leek het zinvol de verkregen cijfers behalve in zijn totaliteit ook per grootteklasse te bezien en deze grootteklassen met elkaar te vergelijken. Het totale aantal bedrijven (54 stuks met voedsters, zie tabel 1) is ingedeeld in drie groepen, nl.

groep I: bedrijven van 3-15 voedsters = 20 bedrijven
groep II: bedrijven van 16-35 voedsters = 17 bedrijven
groep III: bedrijven met meer dan 35 voedsters = 17 bedrijven.

In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van het aantal voedsters per bedrijf en gemiddeld per grootteklasse.

Tabel 2. Aantal voedsters per bedrijf, per grootteklasse en in totaal

Groep I (klein) (3-15 voedsters)		Groep II (middelgroot) (16-35 voedsters)		Groep III (groot) (> 35 voedsters)	
no.	aantal	no.	aantal	no.	aantal
15	4	1	20	2	53
22	15	3	25	4	100
23	10	9	20	5	70
26	5	16	35	6	40
27	15	17	18	7	100
28	11	24	20	11	50
31	12	32	35	13	36
35	12	33	30	14	250
36	10	34	20	18	80
37	3	39	24	21	60
38	9	40	30	25	200
41	15	43	25	29	40
42	7	48	30	30	52
44	9	49	25	46	108
45	8	52	25	47	150
50	7	54	26	57	80
51	6	56	30	58	80
53	9				
55	7				
59	6				
Totaal 20	gem. 9.0	totaal 17	gem. 26.8	totaal 17	gem. 91,1

Gemiddeld aantal op 54 bedrijven: 40 stuks.

Opmerking: Een bedrijf had geen voedsters, was alleen mester en een gaf het aantal niet op, zodat 54 bedrijven overblijven. Voor zover mogelijk zijn in het vervolg bij andere kengetallen deze bedrijven wel in het totaal gemiddelde opgenomen.

Uit tabel 2 blijkt zonneklaar dat het aantal voedsters dat wordt gehouden in de meeste gevallen nog gering is. Blijkbaar is de konijnenhouderij nog vooral een hobby waarmee getracht wordt een nevenverdienste te behalen en nog nergens werkelijk hoofd-"bedrijf", hoewel de grootsten flinke nevenbedrijven genoemd kunnen worden als men ervan uitgaat dat 500 voedsters per man gehouden kunnen worden.

§ 3. Het fokken van fokmateriaal

Gezien het grote aantal dat zowel fokt als mest is het belangrijk te weten in hoeverre dit fokken betrekking heeft op het produceren van slachtdieren (vermeerderen) en/of ook op het fokken van fokmateriaal (kweken) ter voorziening van het eigen bedrijf of/en ook voor de verkoop.

Daarom is de volgende vraag gesteld:

Vraag 4. Fokt U ook jonge dieren op voor fokmateriaal?
a. Zo ja, hoeveel stuks voor eigen gebruik?
b. Zo ja, hoeveel stuks voor verkoop?

Om een vergelijking van de cijfers mogelijk te maken zijn de opgegeven aantallen gedeeld door het gemiddelde aantal voedsters per bedrijf. Deze cijfers worden samengevat weergegeven in tabel 3.

Tabel 3. Het fokken van fokmateriaal

	Groepen			Alle bedrijven
	I (k)	II (m)	III (g)	
4 . Aantal bedrijven waar fokmateriaal wordt gefokt	15	16	17	48
Percentage van alle bedrijven waar wordt gefokt	79	94	100	91
4a. Aantal bedrijven waar wordt gefokt voor eigen gebruik	11	14	16	41
Gemiddeld per voedster opgefokt voor eigen gebruik	1,09	0,92	0,80	0,90
Spreiding	0,50-2,60	0,40-2,00	0,25-1,50	0,25-2,60
4b. Aantal bedrijven waar gefokt wordt voor verkoop	1	7	10	18
Gemiddeld per voedster opgefokt voor verkoop	0,86	0,85	1,94	1,45
Spreiding	-	0,25-1,33	0,06-9,62	0,06-9,62

Opmerking: zie ook tabel 4.

Hieruit blijkt dat verreweg de meeste fokkers-mesters (91%) ook fokmateriaal fokken. In de groep grote bedrijven wordt dit door alle bedrijven gedaan, terwijl 79% van de kleine bedrijven fokmateriaal fokt.

Op de vraag omtrent aantallen gefokt voor eigen bedrijf en verkoop gaven 41 bedrijven antwoord. Op deze bedrijven werden gemiddeld per voedster per jaar 0,90 stuks opgefokt voor vervanging en mogelijk ook voor uitbreiding. Op de kleinste bedrijven ligt het gemiddelde aantal aanzienlijk hoger dan op de groteren, wat erop zou kunnen wijzen dat op de kleine bedrijven in sterkere mate gestreefd wordt naar vergroting. De spreiding is vrij groot, waaruit blijkt dat ook binnen de groepen grote verschillen bestaan t.a.v. het aantal op te fokken jonge dieren.

Er waren 18 bedrijven die opgaven dat ze ook fokken (kweken) voor de verkoop. Dit wordt vrijwel uitsluitend gedaan op de grotere en middelgrote bedrijven. Bij de kleinste bedrijven was er slechts 1 bedrijf dat fokte voor de verkoop. De spreiding is hier zeer groot.

§ 4. Het bestand, hoe dit tot stand kwam en het aantal voedsters per ram

Ten einde inzicht te verkrijgen in de verdeling van de konijnenstapel tussen eigen gefokte dieren of/en niet-aangekocht materiaal, werd de volgende vraag gesteld:

Vraag 5. Indien U fokt:
hebt U het thans aanwezige fokmateriaal:
a. geheel zelf gefokt of gekocht?
b. grotendeels zelf gefokt of gekocht?
c. voor een klein gedeelte zelf gefokt en gekocht?

In zekere zin houden deze vragen verband met vraag 4. Immers, wanneer men zijn eigen fokmateriaal fokt, zal de konijnenstapel, indien deze reeds enkele jaren oud is voor een bepaald deel uit eigengefokte dieren moeten bestaan. De ontvangen antwoorden op vraag 5 werden samengevat in tabel 4, waar de antwoorden enigszins anders zijn gerangschikt dan de vragen (zie blz.15).

Uit deze cijfers blijkt, dat er nog enkele bedrijven meer fokken voor eigen gebruik dan in tabel 3 tot uiting komt. Het blijkt dat ± 80% van de bedrijven de huidige stapel geheel of grotendeels uit zelf gefokte dieren bestaat. Het is opmerkelijk dat het percentage bedrijven dat de dieren zelf opfokte bij de grootste bedrijven aanzienlijk hoger is dan bij de kleinste bedrijven. Dit stemt overeen met het gegeven in tabel 3. Het is mogelijk dat bij de kleinste bedrijven een groter aantal beginners is. Al met al blijkt toch wel dat de meeste deelnemers zelf of voor een groot deel zelf in het eigen fokmateriaal voorziet.

Tabel 4. In hoeverre het huidige bestand zelf gefokt is of/en aangekocht

Vraag	Aantal bedrijven dat het bestand:	Groepen: I (k)	II (m)	III (g)	Alle
4.	a. geheel zelf heeft opgefokt	4 (22)	8 (47)	9 (53)	21 (40)
	b. grotendeels zelf heeft opgefokt	8 (45)	6 (35)	7 (41)	21 (40)
	c. grotendeels heeft gekocht	4 (22)	2 (12)	1 (6)	7 (13)
	d. geheel heeft gekocht	2 (11)	1 (6)	0 (0)	3 (7)
	Totaal aantal waarn.	18 (100)	17 (100)	17 (100)	52 (100)
	a + b perc. geheel of grotendeels zelf heeft opgefokt	67	82	94	80
	c + d perc. grotendeels of geheel heeft gekocht	33	18	6	20

( ) Perc. van totaal.

Een aspect dat nauw verband houdt met het fokken is hoeveel voedsters per ram worden gehouden, m.a.w. hoe frequent moet een ram worden gebruikt. Om hieromtrent te worden geïnformeerd is de volgende vraag gesteld:

Vraag 7. Hoeveel volwassen fokvoedsters houdt U per ram?

In tabel 5 worden deze gegevens samengevat weergegeven.

Tabel 5. Aantal voedsters per ram

Vraag		Groepen: I (k)	II (m)	III (g)	Alle
7	Aantal waarnemingen	18	17	17	52
	Gemiddeld aantal voedsters per ram	8,1	14,1	15,4	12,5
	Spreiding	3-12	6-25	9-23	3-25

Hieruit kan worden opgemaakt dat naarmate de bedrijven groter zijn, er meer voedsters per ram worden gehouden. Dit ligt voor de hand daar de kleinste bedrijven vaak slechts enkele voedsters hebben en men er toch een ram op na moet houden. Daaruit volgt dat op de grote bedrijven de kosten van de ram per voedster beduidend lager liggen. De spreiding in het aantal voedsters per ram is groot, ook op de grote bedrijven. Op deze bedrijven houdt nl. het aantal voedsters per ram vaak verband met

de frequentie van het fokken en het aantal kruisingen dat moet worden gemaakt.

§ 5. Samenvatting en conclusies

Gebleken is dat 98% van alle geënquêteerde bedrijven zowel fokt als mest. Het aantal voedsters was op vele bedrijven nog gering. Deze bedrijven kunnen voorlopig meer als hobby-bedrijven worden beschouwd. Er was een vrij grote groep bedrijven met 15-35 voedsters, terwijl een werkelijk groot bedrijf dat een volledige taak verschaft aan een man, niet voorkwam. Niettemin was er een aantal bedrijven, die kunnen worden beschouwd als flinke nevenbedrijven.

Verreweg de meeste fokkers-mesters fokken behalve braadkonijnen ook fokmateriaal. Dit gebeurt op alle bedrijven met meer dan 35 voedsters, maar slechts op 79% van de kleinste bedrijven.

Gemiddeld wordt 0,90 stuks per voedster opgefokt voor vervanging en/of uitbreiding. Dit aantal ligt op de kleinste bedrijven aanzienlijk hoger (1,09) dan op de grote (0,80). Mogelijk zijn er bij de kleinste bedrijven meer beginners. Van de grote bedrijven fokte een hoger percentage voor verkoop van fokmateriaal dan van de kleine bedrijven. De spreiding was evenwel zeer groot.

Op 80% van de bedrijven bestaat de huidige konijnenstapel uit zelf gefokte of grotendeels zelf gefokte dieren. Op de kleinste bedrijven is dit 67% en op de grootste 94%. Het aantal voedsters per ram ligt op de grootste bedrijven aanzienlijk hoger dan op de kleinste. T.a.v. alle bedrijven worden gemiddeld 12,5 voedsters per ram gehouden.

HOOFDSTUK III

Rassen, kruisingen en fokkersactiviteiten

§ 1. Verhouding rassen en kruisingen

Om een indruk te verkrijgen omtrent de rassen en kruisingen die men houdt, zijn hierover enkele vragen gesteld.

Vraag 8. Werkt U met bepaalde rassen (of een ras) of (ook) met kruisingen?

Van de 55 bedrijven met voedsters gaven 2 hierop geen antwoord. In tabel 6 wordt een samenvatting gegeven van de antwoorden.

Tabel 6. Aantal bedrijven met "alleen rassen", "rassen en kruisingen" en "alleen kruisingen"

Vr.	Bedrijven met:	Aantallen groepen				Procenten groepen			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
8	alleen rassen	4	5	8	17	21	29	47	32
	rassen en kruisingen	9	11	9	29	47	65	53	55
	alleen kruisingen	6	1	0	7	31	6	0	13
	totaal	19	17	17	53	100	100	100	100

Het blijkt dat van alle bedrijven die antwoord gaven 55% rassen en kruisingen gebruikt, slechts 13% alleen kruisingen en 32% alleen rassen. Het zijn hoofdzakelijk de kleinste bedrijven die met alleen kruisingen werken, terwijl van de grootste bedrijven geen één "alleen kruisingen" had. Verder is het percentage met "alleen rassen" het grootst op de grotere bedrijven. In alle groepen is het percentage bedrijven met rassen en kruisingen groter dan het percentage bedrijven met alleen rassen of alleen kruisingen.

§ 2. De rassen

Om een indruk te verkrijgen omtrent de rassen die men gebruikt werd in eerste instantie nagegaan welke rassen de bedrijven gebruiken die niet met kruisingen werken. Daartoe werd de volgende vraag gesteld:

Vraag 9. Indien U alleen werkt met rassen (dus niet met kruisingen), welke zijn dat dan?

Omdat dit een gering aantal bedrijven is, werden deze niet in grootte-groepen ingedeeld, doch alleen in hun geheel bekeken.

Tabel 7. Rassen welke worden gebruikt op 17 bedrijven met alleen rassen

Vraag	Rassen 1)	Aantal	In %
9	Alleen met WNZ	12	70
	Met WNZ en Cal.	3	18
	Met Cal. en W.	1	6
	Met Cal., WW en Br.	1	6
	Totaal	17	100

1) Opmerking: voor afkortingen zie blz. 20.

Blijkens deze tabel heeft 70% van de bedrijven, die alleen rassen kweken uitsluitend WNZ, terwijl bovendien nog 18% behalve met andere met dit ras werkt. Het aantal bedrijven met Californiërs is gering. Ergo, er wordt op deze bedrijven overwegend met WNZ gewerkt. Uit tabel 8 blijkt hoe het met de rassenverhouding is gesteld, indien ook de groep die met rassen en kruisingen werkt hierbij wordt betrokken. In de tabel wordt vermeld hoeveel keren de diverse rassen werden genoemd, dus zowel van de in tabel 7 genoemde groep als van de groep met rassen en kruisingen apart met daarnaast het totaal van beide groepen.

Tabel 8. Rassen waarmee wordt gewerkt op bedrijven met alleen rassen en bedrijven met rassen en kruisingen (aantal bedrijven: 45)

Rassen	Aantal keren genoemd			Totaal in procenten
	bedrijven met alleen rassen	bedrijven met rassen en kruisingen	totaal	
WNZ	15	26	41	49
Cal.	5	15	20	24
W.	1	3	4	27
GCh	-	4	4	
GZ	-	3	3	
WW	1	1	2	
Br.	1	1	2	
Z.	-	1	1	
RNZ	-	1	1	
H.	-	1	1	
WD	-	1	1	
A.	-	1	1	
Lu.	-	1	1	
L.	-	1	1	
Totaal	23	60	83	100

Nu ook de bedrijven die zowel werken met rassen als met rassen en kruisingen in de telling zijn opgenomen blijkt dat het ras WNZ een grote rol speelt. In bijna de helft van de gevallen dat een ras werd genoemd, betrof het dit ras. Het ras Californiër komt als tweede uit de bus (24%), terwijl de overige rassen (samen 27%) verdeeld zijn over 12 rassen, waarvan Wika, Groot Chinchilla en Groot Zilver het vaakste voorkomen.

Nagegaan is ook hoe deze rassen nu over de diverse bedrijfsgrootten zijn verdeeld. Dit wordt vermeld in tabel 9.

Tabel 9. Rassenverhouding per bedrijfsgroottegroep (van bedrijven die werken met alleen rassen of rassen en kruisingen)

Rassen	Aantal keren geteld				In procenten			
	I (k)	II (m)	III (g)	totaal	I (k)	II (m)	III (g)	totaal
WNZ	10	14	17	41	48	43	59	49
Cal.	5	8	7	20	24	24	24	24
Overige	6	11	5	22	28	33	17	27
Totaal	21	33	29	83	100	100	100	100

Bij deze groep (met rassen en met rassen + kruisingen) blijkt het percentage Californiërs op alle groepen gelijk te zijn, nl. 24%, op de grotere zijn echter in verhouding wat meer Witte Nieuw-Zeelanders, terwijl op de middelgrote bedrijven wat meer overige rassen voorkomen. In alle gevallen neemt de WNZ de grootste plaats in.

§ 3. De kruisingen

Omtrent de gebruikte kruisingen werd de volgende vraag gesteld:

Vraag 10. Indien U met kruisingen werkt, met welke dan?

Hierop werd een scala van antwoorden verkregen, die zijn samengevat in tabel 10, waarin zowel de bedrijven zijn opgenomen die alleen met kruisingen werken als die met rassen en kruisingen. In de tabel wordt aangegeven in hoeveel gevallen met bepaalde kruisingen wordt gewerkt.

Uit tabel 10 (zie blz. 20) blijkt overduidelijk dat de meest voorkomende kruising WNZ x Cal. is (of reciproque maar dit bleek niet uit het materiaal. Dit geldt overigens ook voor de overige kruisingen). Verder wordt het ras WNZ vaak met andere rassen gekruist. In hoeverre de diverse rassen als kruisingsouder fungeerden kan worden afgelezen in tabel 11 (zie blz. 21). Deze cijfers zijn afgeleid uit de cijfers in tabel 10.

Tabel 10. Aantal keren dat met bepaalde kruisingen wordt gewerkt

Enkelvoudige kruisingen: omschrijving			aantal
WNZ	x	Cal.	16
WNZ	x	W	4
WNZ	x	GCh	3
WNZ	x	GZ	3
BH	x	W	2
Cal.	x	W	2
W	x	Z	2
WNZ	x	L	2
GZ	x	Cal.	1
FH	x	WNZ	1
GCh	x	Cal.	1
WW	x	RNZ	1
GCh	x	WD	1
VR	x	Cal.	1
H	x	WNZ	1
BH	x	WW	1
VR	x	WNZ	1
WW	x	H	1
Totaal			44
Diverse 1)			1 bedr.
Geen opgave			4 bedr.

Meervoudige kruisingen: omschrijving	aantal
(WNZxCal.) x WNZ	1
(Cal. xGZ) x WNZ	1
(GCh xWNZ) x WNZ	1
(WNZxGZ) x WNZ	1
((WNZxGZ) xWNZ) x(WNZxGZ)	1
(WW xRNZ) xH	1
	6

1) Waarbij betrokken behalve W x Z in de tabel vermeld WNZ-GZ-Cal.-GCh.
Omdat niet bekend is gemaakt welke kruisingen worden gemaakt zijn deze niet opgenomen in het totaal.

Afkortingen van rassen

WNZ = Witte Nieuw Zeelander
Cal. = Californiër
W = Wika
GCh = Groot Chinchilla
BH = Belgische Haas
Z = Zwako
L = Lotharinger
FH = Franse Hangoor
RNZ = Rode Nieuw Zeelander
WD = Witte van Dendermonde
VR = Vlaamse Reus
H = Hollander
Br = Brako
A = Alaska
Lu. = Luchs
WW = Witte Wener
GZ = Groot Zilver

Tabel 11. Hoe vaak de diverse rassen als kruisingsouder dienden

Bij enkelvoudige kruisingen					
ras	aantal keren	ras	aantal keren	ras	aantal keren
WNZ	31	BH	3	L	2
Cal.	21	WW	3	FH	1
W	10	Z	2	RNZ	1
GCh	5	VR	2	WD	1
GZ	4	H	2	Totaal	88

Bij meervoudige kruisingen	
ras	aantal keren
WNZ	5
H	1
Totaal	6

Hieruit blijkt dat de WNZ 36x van de in totaal 88 + 6 = 94 keren als kruisingsouder werd gebruikt. Op de tweede plaats staat Californiër en in de derde plaats Wika. Omtrent de vraag in hoeverre deze rassen als kruisingsouder bij de diverse bedrijfsgroottegroepen werden gebruikt geeft tabel 12 informatie.

Tabel 12. Hoe vaak de diverse rassen als kruisingsouder werden gebruikt bij drie bedrijfsgroottegroepen (inclusief uitgebreide kruisingen)

Aantal keren gebruikt					In procenten van totaal			
rassen	I (k)	II (m)	III (g)	totaal	I (k)	II (m)	III (g)	totaal
WNZ	11	16	9	36	46	34	39	38
Cal.	7	9	5	21	29	19	22	23
W	1	5	4	10	4	11	17	11
GZ	1	3	0	4	4	6	0	6
GCh	1	2	2	5	4	5	9	3
Overige	3	12	3	18	13	25	13	19
Totaal	24	47	23	94	100	100	100	100

Ook hier komt naar voren dat bij de middengroep het meest wordt gekruist en wel met de meest uiteenlopende rassen. Bij alle groepen wordt de WNZ het meest als kruisingsouder gebruikt, waarna de Californiër volgt, terwijl de Wika op de middengrote en grootste bedrijven een rol is gaan spelen.

Uit tabel 10 is wel gebleken dat enkele bedrijven meervoudige kruisingen maken, min of meer met de bedoeling hybriden te fokken. Hieromtrent werd de volgende vraag gesteld:

Vraag 11. a. Hebt U reeds een hybridestam of hybriden klaar?
b. Hoe is of hoe zijn deze tot stand gekomen?
N.B. Indien U deze laatste vraag (11b) liever niet beantwoordt, dan niet invullen, maar vermelden: geheim.

In tabel 13 worden de antwoorden vermeld.

Tabel 13. Hybridestammen of hybriden

Vraag		Aantal bedrijven	Opmerkingen
11a	neen	50	Waarvan 3 vermeldden wel bezig te zijn
	ja	4	Waarvan 3 vermeldden: geheim
	Totaal	54	

Hoewel het merendeel zich hiermede niet bezighoudt, blijkt hieruit dat 4 geënquêteerden reeds stammen gereed hebben en 3 er mee bezig zijn. Dat is toch nog 13% en mogelijk zijn het er nog wel meer, maar hebben deze hieromtrent niets medegedeeld.

§ 4. Fokkersactiviteiten

In vraag 12 wordt geïnformeerd in hoeverre men enkele werkzaamheden doet die in het belang zijn voor het in stand houden of/en voor verbetering van de konijnenstapel.

Vraag 12. a. Merkt of tatoeëert U al Uw fokdieren?
b. Houdt U een volledige fokadministratie bij?
c. Van hoeveel voedsters hebt U een volledige produktielijst?

In tabel 14 (zie blz. 23) worden de antwoorden samengevat weergegeven en tevens per groottegroep vergeleken.

De cijfers in tabel 14 zijn verrassend. Gemiddeld tatoeëert of merkt 35% van de bedrijven, maar op de grotere is dit 71%, terwijl dit respectievelijk op de middelgrote en kleine bedrijven slechts op 24 en 16% van de bedrijven gebeurt. Wat de volledige fokadministratie betreft is het beeld gelijk. 43% van alle bedrijven heeft een volledige fokadministratie, doch van de grotere is dit 76% en van de middelgrote en kleinste bedrijven resp. 35 en 21%. Tenslotte is het percentage met volledige produktielijsten in totaal 46%, maar op de grotere 65% tegen respectievelijk 47 en 32% op de middelgrote en kleine bedrijven.

Het aantal volledige produktielijsten per bedrijf is vanzelfsprekend op de grootste bedrijven het grootst. Omgerekend per aanwezige voedster blijkt het aantal per groep niet veel uiteen te lopen.

Al met al kan worden geconstateerd dat van de grotere bedrijven een groter aantal fokkersactiviteiten ontplooit, doch dat de intensiteit ervan op grote, middelgrote en kleine bedrijven gemiddeld niet zoveel uiteenloopt.

§ 5. Samenvatting en conclusies

Gebleken is dat 32% van de geënquêteerde bedrijven alleen met rassen werkt, 55% met rassen en kruisingen en slechts 13% met alleen kruisin-

Tabel 14. Fokkersactiviteiten

Vraag		Aantallen				Procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	totaal	I (k)	II (m)	III (g)	totaal
	Bedrijven: totaal:	19	17	17	54 1)	100	100	100	100
12a	die: merken of tatoeëren	3	4	12	10	16	24	71	35
12b	met: volledige fokadministratie	4	6	13	23	21	35	76	43
12c	met: volledige produktielijsten	6	8	11	25	32	47	65	46
12c	gemiddeld aantal voedsters								
	op bedrijven met produktielijsten	± 10	± 26	± 103	± 59				
	gem. aantal volledige produktielijsten	± 9	± 17	± 78	± 42				
	aantal produktielijsten per aanw. voedster	± 0,85	± 0,70	± 0,83	± 0,79				

1) Incl. 1 bedrijf waarvan aantal voedsters niet bekend was, hier wel bij opgenomen.

gen. Voorts blijkt dat de bedrijven met alleen kruisingen hoofdzakelijk voorkomen in de groep "kleinste bedrijven", terwijl de bedrijven met uitsluitend rassen vooral voorkomen in de groep "grootste bedrijven".

Wat de rassenverhouding betreft kan worden geconstateerd, dat op de bedrijven met alleen rassen en rassen + kruisingen 49% bestaat uit Witte Nieuw Zeelanders, 28% uit Californiërs en 23% uit andere rassen. Bij deze laatstgenoemde voeren Wika, Groot Chinchilla en Groot Zilver de hoofdtoon. Op de middelgrote bedrijven komt de meeste variatie in rassen voor. Er is een groot aantal kruisingen, waarbij vele rassen zijn betrokken. Bij deze kruisingen blijkt echter de kruising WNZ x Cal. het meest voor te komen: van de 50 kruisingen die worden genoemd, hebben er 16 betrekking op deze combinatie. Van de 94 keren dat een ras wordt genoemd als kruisingsouder, wordt 36 keren de WNZ genoemd (38%); bij de middelgrote bedrijven wordt het grootste aantal kruisingsouders genoemd, procentueel is op de kleinste bedrijven het ras WNZ het vaakst aan bod.

Er blijken nog slechts enkele bedrijven (4) een hybridenstam klaar te hebben, doch 3 zijn eraan bezig, zodat 7 bedrijven (dat is $\pm$ 13%) wel zeer intensief met fokken bezig zijn.

Omtrent de fokkersactiviteiten kan worden opgemerkt, dat 35% van de bedrijven alle dieren merkt of tatoeëert, 43% een volledige fokadministratie bijhoudt en dat 46% een volledige produktielijst van een aantal voedsters had. Er blijken t.a.v. deze fokkersactiviteiten grote verschillen te bestaan tussen de grote en kleine bedrijven, nl. in die zin, dat van de grotere bedrijven een veel groter percentage zich met fokkersactiviteiten bezighoudt dan van de middelgrote en kleinste bedrijven. De intensiteit van deze activiteiten loopt echter gemiddeld per groep niet veel uiteen.

HOOFDSTUK IV

De produktiviteit

§ 1. De produktiviteit in het algemeen

De produktie hangt af van het aantal worpen per voedster per jaar, het aantal jongen per worp en tenslotte hoeveel hiervan kunnen worden afgeleverd. Vanzelfsprekend hangt dan de totale vleesproduktie af van het gewicht van de afgeleverde jongen. In de enquête is naar het laatste echter niet gevraagd. De vragen luidden nl.:

13. Hoeveel worpen hebt U gemiddeld per voedster per jaar?
14. Hoeveel levend geboren jongen hebt U gemiddeld per voedster per jaar?
15. Hoeveel jongen kunnen daarvan gemiddeld worden afgeleverd? (per voedster per jaar, na aftrek van sterfte en dieren die voor eigen aanfok nodig zijn.)

Daar deze drie vragen nauw verband met elkaar houden, zijn alleen die bedrijven in het gemiddelde opgenomen die alle drie vragen hadden beantwoord. Behalve van alle bedrijven te zamen werden deze vragen ook per bedrijfsgroottegroep bekeken en de cijfers daaromtrent in tabel 15 vermeld (zie blz. 26).

Uit deze tabel blijkt, dat op deze 44 bedrijven gemiddeld ongeveer 4 1/4 toom per voedster per jaar werd geboren. De voedsters brachten gemiddeld 34,4 stuks levende jongen ter wereld. Daarvan konden worden afgeleverd 27,8 stuks per voedster. Houdt men dan ook nog rekening met het aantal dat voor het eigen bedrijf werd opgefokt, in dit geval ± 0,9, dan volgt hieruit dat gemiddeld ± 28,7 stuks werden grootgebracht tot slachtrijpe of geslachtsrijpe leeftijd. Er zouden dan gemiddeld ± 5,7 stuks gestorven zijn. Dit is ± 16,6%. Deze cijfers zijn echter onnauwkeurig, niet alleen door de grote spreiding in het cijfermateriaal, maar ook door een ongelijk aantal bedrijven, waar het gaat om gemiddeld afgeleverd en gemiddeld voor eigen bedrijf opgefokt. (Zie noten 2 en 3 onder tabel 15) Uit de tabel blijkt voorts dat het aantal worpen gemiddeld iets groter is naarmate de bedrijven groter zijn. Hetzelfde geldt voor het aantal levend geboren jongen per voedster per jaar. Ook het aantal afgeleverde jongen per voedster was op de grootste bedrijven iets hoger, doch er werden minder voor het eigen bedrijf opgefokt. Al met al lijken de fokresultaten op de grootste bedrijven iets beter, al liggen de cijfers bij de diverse groepen niet ver uiteen. Indien de spreiding wordt bekeken, dan blijkt dat grote en kleine tomen, grote of kleine aantallen geboren en afgeleverde dieren zowel voorkomen op kleine als op grote bedrijven.

Tabel 15. Het aantal worpen, levend geboren, afgeleverde en voor eigen bedrijf opgefokte jongen per voedster per jaar en berekende sterfte

Groep	Aantal bedrijven	Vraag 13 tomen		Vraag 14 levend geboren		Vraag 15 afgeleverd		Vr. 4a 1) opgefokt voor eigen gebruik		Totaal afgeleverd + voor eigen bedrijf opgefokt 2)	Gestorven 3)	
		st.	var.	st.	var.	st.	var.	st.	var.	gem. aantal ±	gem. aantal ±	% van lev. geboren
I (k)	12	4,1	3 -5	33,6	24-50	27,6	19-35	1,09	0,50-2,60	28,7	4,9	14,6
II (m)	15	4,2	3 -5	34,4	23-47	27,5	15-40	0,92	0,40-2,00	28,2	6,2	18,0
III (g)	17	4,4	3,8-5	34,9	26-45	28,2	22-38	0,80	0,25-1,50	29,0	5,9	16,9
Totaal	44	4,24	3 -5	34,4	23-50	27,8	15-40	0,90	0,25-2,60	28,7	5,7	16,6

1) Zie tabel 3. Hierbij kan worden opgemerkt dat de in deze kolom gegeven aantallen betrekking hebben op totaal 41 bedrijven, groep I op 11, groep II op 14 en groep III op 16 bedrijven.
2) Opgeteld geeft derhalve deze kolom geen zuiver beeld, wegens niet gelijk aantal bedrijven.
3) Berekend aantal; nl. aantal levend geboren minus aantal afgeleverd en voor eigen gebruik opgefokt.

§ 2. De produktiviteit per ras of per kruising

Ook is nagegaan of het aantal geboorten en de sterfte bij de diverse rassen en kruisingen ook verschillend is. In verband daarmee zijn de volgende vragen gesteld:

Vraag 16. Indien U verschillende rassen hebt of/en kruisingen, hoeveel levend geboren jongen hebt U dan gemiddeld per voedster per jaar van elk ras of kruising?

Vraag 17. Indien U verschillende rassen of kruisingen hebt, hoeveel kunnen er dan per ras of per kruising per voedster per jaar worden afgeleverd?
(na aftrek van sterfte en dieren die voor eigen aanfok nodig zijn).

Aangezien er een scala van rassen en kruisingen op de bedrijven aanwezig was en bovendien deze vragen lang niet door iedere geënquêteerde zijn beantwoord, was slechts een beperkte verslaggeving mogelijk.
Omdat deze vragen bovendien verband met elkaar houden, zijn steeds alleen die antwoorden verwerkt waarvan beide vragen beantwoord waren. In tabel 16 wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde uitkomsten.

Tabel 16. Aantal levend geboren, afgeleverde en voor eigen bedrijf opgefokte jongen per voedster per jaar en berekende sterfte bij diverse rassen en kruisingen

Aantal bedr.	Ras of kruising	Vr.16. Lev. geboren		Vr.17. Afgel. + eigen aanfok		Gestorven	
		aantal	spreiding	aantal	spreiding	aantal	in % van geboren
23	WNZ	33,6	24-45	27,8	16-30	5,8	17,3
10	Californiërs	35,3	27-40	31,3	25-30	4,0	11,3
39	Alle rassen te zamen	33,4	20-45	28,8	16-39	4,6	13,8
7	WNZ x Cal.	35,1	28-40	30,8	21-36	4,3	12,3
23	Alle kruisingen te zamen	35,5	24-44	31,2	21-37	4,3	12,1

1) Bij het aantal afgeleverd is de eigen opfok opgeteld. Hiervoor gerekend 0,9 = het gemiddelde van alle bedrijven.

Deze cijfers geven de indruk dat het gemiddelde aantal levend geboren jongen bij de Californiërs iets hoger ligt dan bij de Witte Nieuw Zeelanders. Het aantal waarnemingen is bij de Californiër echter gering, zodat mede in verband met de grote spreidingen de betrouwbaarheid te wensen overlaat. Bij de kruising WNZ x Cal. is het al evenzo, feitelijk te weinig waarnemingen om er conclusies uit te trekken. Derhalve blijft over een

vergelijking tussen alle rassen en alle kruisingen. Het lijkt erop dat de kruisingen in doorsnee wat meer jongen produceren, terwijl de sterfte ook iets lager lijkt. Dit stemt wel overeen met hetgeen men in de praktijk vaak hoort zeggen. Er kan echter niet zonder meer gezegd worden dat dit in het algemeen ook zo is, omdat de uitkomsten in de tabel worden beïnvloed door de samenstelling van het pakket van rassen en kruisingen.

§ 3. Tijdstip van spenen en afleveren

In de praktijk zijn de meningen nogal eens verdeeld over het gunstigste moment van spenen. Sommigen menen dat dit zo vroeg mogelijk dient te geschieden, opdat de voedster zoveel mogelijk worpen per jaar zal kunnen voortbrengen. Anderen menen, dat vroeg spenen ten koste gaat van de jongen. Er zou dan een te grote stilstand in de groei optreden, waardoor de dieren later slachtrijp zijn en meer voer verbruiken.

Aangezien het van belang moet worden geacht dat de dieren bestemd voor de slacht zo snel mogelijk slachtrijp zijn, zijn de volgende vragen gesteld:

Vraag 18. Op welke leeftijd worden de jongen gespeend?
Vraag 19. Op welke leeftijd worden de jongen afgeleverd?
a. jonge slachtkonijnen;
b. jonge fokvoedsters;
c. jonge fokrammen.

In tabel 17 (zie blz. 29) worden de antwoorden samengevat weergegeven. Daar vraag 18 en 19a nauw verband met elkaar houden, zijn alleen die bedrijven opgenomen die beide vragen hebben beantwoord. In de tabel zijn de vragen met elkaar in verband gebracht.

Uit de tabel komt naar voren dat op 60% van de bedrijven de jonge dieren op een leeftijd van 6 weken van de voedster worden gescheiden; 19% van de bedrijven doet dit op vroegere leeftijd en 21% op latere leeftijd. De gemiddelde speenleeftijd ligt op 6,1 week. De spreiding in de afleveringsleeftijd varieert van 9-17 weken. De gemiddelde afleveringsleeftijd varieert van 10,8-12,6 week (gemiddeld 11,7 week). Wanneer de gegeven antwoorden juist zijn dan is bij een later spenen de afleveringsdatum gemiddeld ook later. De mestduur is vrijwel onafhankelijk van de speenleeftijd. De cijfers kunnen echter beïnvloed zijn door verschil in ras of kruising. Wegens de grote heterogeniteit van rassen en kruisingen is dit echter moeilijk na te gaan.

In hoeverre er verschillen bestaan wanneer de bedrijven worden ingedeeld naar bedrijfsgrootte, blijkt uit tabel 18 (zie blz. 29).

In de gemiddelde speenleeftijd blijkt bij de drie groepen weinig verschil te bestaan, hoewel het erop lijkt dat naarmate de bedrijven groter zijn iets vroeger wordt gespeend. De gemiddelde afleveringsleeftijd is bij de kleine bedrijven iets hoger, terwijl de mestduur na het spenen daardoor ook langer is. De verschillen zijn echter gering.

Uit tabel 17 zou zijn op te maken dat, voorbijziende aan allerlei bij-

Tabel 17. Speen- en afleveringsleeftijd en het verband hiertussen

Vraag 18			Vraag 19a	Vergelijking leeftijd spenen en afleveren		
speenleeftijd in weken	aantal bedrijven	in % van totaal	spreiding afleveringsleeftijd in weken	gem. speenleeftijd in weken	gem. afleveringsleeftijd in weken	periode mesten na spenen
5,-	3	19	9-15	<6 = gem.5,3	9,9-12,3 = gem. 11,1	5,8
5,5	6		9-13			
6,-	29	60	9-16	6 = gem.6,-	10,8-12,4 = gem. 11,6	5,6
6,5	3	21	10-15	>6 = gem.7,-	11,8-13,6 = gem. 12,7	5,7
7,-	4		10-14			
7,5	1		15-17			
8,-	1		13-16			
Gem. 6,1	44	100	10,8-12,6	6,1	11,7	5,6

Tabel 18. Speen- en afleveringleeftijd bij verschillende bedrijfsgrootten

Groep	Aantal bedrijven	Gem. speenleeftijd in weken	Spreiding	Afleveringsleeftijd gem. van - tot - weken	Gem. aantal weken	Spreiding	Mestduur na spenen
I (k)	16	6,1	5-8	11,1-13,0	12,0	9-16	5,9
II (m)	15	6,2	5,5-7,5	10,8-12,4	11,6	9-17	5,4
III (g)	15	6,0	5-7	10,4-12,2	11,4	9-14	5,4

komstigheden, vroeg spenen is aan te raden. De mogelijkheid bestaat echter dat het voordeel hiervan teniet gedaan wordt door meer sterfte.

Nu was het niet mogelijk dit van alle 44 hierbij betrokken bedrijven te berekenen, omdat niet ieder van deze bedrijven het aantal geboren minus af te leveren en voor eigen bedrijf opgefokte dieren heeft opgegeven. Wel was dit mogelijk voor 36 bedrijven. In tabel 19 wordt van deze berekening een overzicht gegeven, waarbij tevens het aantal bedrijven per groep, de gemiddelde speenleeftijd en de spreiding van de sterfte is vermeld.

Tabel 19. Sterfte bij verschillend tijdstip van spenen

Speenleeftijds-groep	Aantal bedrijven p. groep	Gemiddelde speenleeftijd	Gem.perc. sterfte van geb. jongen	Spreiding in sterfte
vroeger dan 6 weken	6	5,4	18,0	11,8-22,1
6 weken later dan 6 weken	24	6,0	14,9	4,1-24,7
	6	6,9	13,1	2,9-19,4
Alle	36	5,9	14,8	2,9-24,7

Deze tabel geeft inderdaad de indruk, dat naarmate vroeger wordt gespeend, het percentage gestorven dieren groter is. Het aantal bedrijven dat vroeger of later dan 6 weken heeft gespeend is echter klein, waardoor de betrouwbaarheid wel heeft ingeboet. Overigens wijst het verloop van de sterftespreiding toch ook wel in de richting van een geringe sterfte bij laat spenen. De spreiding binnen elke groep is echter te groot om bij zo'n klein aantal waarnemingen tot betrouwbare uitspraken te komen. Omtrent de vragen 19a en b, op welke leeftijd fokdieren worden afgezet, geeft tabel 20 een samenvatting. Hierbij is volstaan met alleen de spreiding weer te geven.

Tabel 20. Leeftijden waarop fokdieren worden afgezet

Soort	Aantal bedrijven	Variatie leeftijd bij verkoop
Fokvoedsters	20	6-26 weken
Fokrammen	19	6-26 weken

De variatie in leeftijd bij verkoop is voor fokvoedsters en fokrammen gelijk. Uit het totale cijfermateriaal krijgt men evenwel de indruk dat de voedsters in doorsnee iets eerder worden afgezet dan de rammen.

§ 4. Samenvatting en conclusies

Gemiddeld werden op 44 geënquêteerde bedrijven + 4 1/4 toom per voedster per jaar geboren. Per jaar werden gemiddeld 34,4 levende jongen per voedster ter wereld gebracht, waarvan 27,8 konden worden afgeleverd. Daar de opfok voor het eigen bedrijf gemiddeld 0,9 bedroeg, kan worden berekend dat ongeveer 5,7 (16,6%) stuks per voedster per jaar sterven. Naarmate de bedrijven groter zijn was ook het aantal tomen en ook het aantal levend geboren jongen per voedster per jaar groter. T.a.v. het aantal grootgebrachte jongen is het beeld minder duidelijk, hoewel de indruk is dat de fokresultaten op de grootste bedrijven toch wel iets beter zijn. Er waren wel verschillen tussen de rassen en de kruisingen. Het aantal levend geboren jongen bleek bij de kruisingen iets hoger en de sterfte iets lager te zijn dan bij de rassen. Dit behoeft echter niet te betekenen dat dit in het algemeen opgaat, omdat de uitkomsten sterk afhankelijk zijn van de verhouding tussen rassen en kruisingen. Uit het cijfermateriaal bleek voorts dat de Californiërs gemiddeld per jaar een iets groter aantal jongen voortbrengen dan de WNZ, terwijl de sterfte bij eerstgenoemd ras ook lager ligt. Aangezien echter de groep Californiërs slechts 10 waarnemingen omvatte, is ook deze vergelijking weinig betrouwbaar. De kruising WNZ x Cal. stond wat de produktie betreft tussen de genoemde rassen in.

Nagegaan is in hoeverre er verband bestaat tussen de leeftijd van spenen en die van afleveren van slachtdieren. Gebleken is dat 60% van 44 bedrijven op een leeftijd van 6 weken speent, 19% korter en 21% langer. Naarmate later werd gespeend werd ook later afgeleverd. De mestduur na het spenen verschilde zodoende praktisch niet. Dit zou pleiten voor vroeg spenen, doch de indruk bestaat dat de sterfte bij vroeg spenen groter is.

Per bedrijfsgrootteklasse bleek er gemiddeld weinig verschil te zijn in speentijd, maar wel leveren de grotere bedrijven iets eerder af. Het verschil is echter ook hierbij niet groot. Fokdieren worden afgeleverd in de periode van 6 weken tot 6 maanden, waarbij de indruk bestaat dat de voedsters in doorsnee iets eerder worden afgezet dan de rammen.

HOOFDSTUK V

Het voer

§ 1. Soorten voer

De voeding is een belangrijk aspect van de konijnenhouderij, omdat de resultaten in belangrijke mate afhangen van de kwaliteit en de prijs van het voer. Globaal maken de voederkosten 80% uit van alle kosten (exclusief arbeid). In de enquête is niet gevraagd hoeveel voeder wordt gebruikt omdat van tevoren reeds vaststond dat hierover vrijwel geen exacte cijfers kunnen worden gegeven. Wel is in de vragen 20 t/m 22 gevraagd welk voer wordt gevoederd.

Vraag 20. Voedert U de konijnen uitsluitend met korrelvoer?
Vraag 21. Zo neen, wat voert U dan bij?
Vraag 22. Indien U korrelvoer verstrekt, voert U dan een of meer soorten?

De antwoorden hierop zijn in tabel 21 samengevat.

Tabel 21. Het gebruikte voer

Vraag		Aantal bedrijven	In procenten
20	Voeren uitsluitend korrelvoer	40	73
	Voeren geen of niet uitsluitend korrelvoer	15 1)	27
	Totaal	55	100
21	Voeren hooi bij	11	
	Voeren overige 2) of ook overige produkten bij	5	
22	Voeren geen korrelvoer	1	2
	Voeren één korrelsoort	45	82
	Voeren twee korrelsoorten	9	16
	Totaal	55	100

1) Waarvan 1 in het geheel niet; hier wordt graan en groenvoer gegeven.
2) Dit omvat de produkten: wortelen, erwtenstro, kool en gras.

Hier blijkt uit dat ongeveer 3/4 van alle bedrijven uitsluitend korrelvoer geeft en ± 1/4 van de bedrijven hooi en/of andere produkten bijvoert. Van deze laatste categorie zijn er 11 bedrijven die naast korrels hooi voe-

ren en 5 die andere produkten (of ook andere produkten) bijvoeren. Van de 55 bedrijven zijn er 45 (= 82%) die slechts één korrelsoort verstrekken, 9 (= 16%) geven 2 soorten (respectievelijk mest- en opfokvoer) en op 1 bedrijf wordt in het geheel geen korrelvoer gegeven, maar graan en groenvoer.

Nagegaan is of er verband bestaat tussen de bedrijfsgrootte en het al dan niet uitsluitend verstrekken van korrelvoer. Hierover geeft tabel 22 informatie.

Tabel 22. Soort voeder dat wordt gebruikt en bedrijfsgrootte

Vr.		Aantal bedrijven			In procenten		
		I (k)	II (m)	III (g)	I (k)	II (m)	III (g)
20	Uitsluitend korrelvoer	12	13	14	63	76	82
	Geen of niet uitsluitend korrelvoer	7	4	3	37	24	18
	Totaal	19	17	17	100	100	100

Het blijkt nu dat naar verhouding meer grote bedrijven (82%) dan kleine bedrijven (63%) uitsluitend korrelvoer verstrekken.

§ 2. De herkomst, de prijs van het voer en de redenen waarom een bepaald voer wordt verstrekt

Omdat het aandeel van de voerkosten in de totale kosten zo groot is, is het van belang dat voer van goede kwaliteit tegen een zo laag mogelijke prijs verkregen kan worden. Nu is het moeilijk vast te stellen wat een goed voer is, omdat nog steeds niet vaststaat welke samenstelling het voer moet hebben om een zo hoog mogelijk rendement te verkrijgen. Daarom moet men dit proefondervindelijk trachten vast te stellen. Voor men hierin slaagt, zal men echter veelal verliezen hebben geleden door sterfte of/en slechte groei. Dat echter de voerprijs daarbij een belangrijke rol speelt, is buiten kijf.

Omtrent de herkomst van het gebruikte voer en de prijs daarvan werden de volgende vragen gesteld:

Vraag 23. Van welke firma of aankoopvereniging betrekt U het voer?
Vraag 24. Hebt U daar een bepaalde reden voor?
Vraag 25. Wat kost dit voer momenteel per 100 kg (eind december 1968/ begin januari 1969)?

Uit oogpunt van geheimhouding zijn de namen van de leveranciers niet in dit verslag opgenomen, maar onder letter vermeld.

In bijlagen XII en XIIa worden de antwoorden per bedrijf vermeld. In tabel 23 worden de antwoorden min of meer samengevat weergegeven.

Tabel 23. Prijs van het voer en redenen waarom een bepaald voeder werd gebruikt

Vraag 23		Vr. 25	Vraag 24. Aantal keren als reden genoemd				
Letter leverancier	Aantal bedrijven	Gem. prijs per 100 kg	Geen bepaalde reden	Goedkoop voer 1)	Voer bevalt goed 2)	Waarvan goedkoop en bevalt goed 3)	Andere redenen 4)
A	1	40,00	-	-	1	-	-
B	26	35,90	10	13	13	10	1
C	8	35,80	3	5	3	2	-
D	6	42,50	1	-	5	-	-
E	4	38,30	-	-	3	-	1
F	1	33,20	-	1	-	-	-
G	1	35,00	1	-	-	-	-
H	1	42,40	-	-	1	-	-
I	1	39,60	1	-	-	-	-
J	3	38,80	2	-	1	-	-
K	1	32,00	-	-	-	-	1
Totaal	53	37,20	18	19	26	12	3

1) Of: prijs laag, vrij goedkoop, etc.
2) Of: betrouwbaar, korreldikte goed, hardheid goed, samenstelling bekend, etc.
3) In hoeverre lage prijs en goed bevallen samengaan.
4) Familierelaties, afstanden, etc.

De gemiddelde prijzen liepen sterk uiteen, nl. van f. 32,- tot f. 42,50. De gemiddelde prijs bedroeg f. 37,20 per 100 kg. Hierbij moet worden opgemerkt dat de prijs van f. 32,- werd genoemd door een geënquêteerde die zelf voer verhandelt. Dit bedrijf niet meegerekend, liepen de prijzen uiteen van f. 33,20 tot f. 42,50. Tussen de laagste en de hoogste prijs ligt dus f. 9,30 per 100 kg. In 19 gevallen werden bepaalde soorten voer gebruikt omdat deze goedkoop waren. Dit heeft vooral betrekking op voer van de leveranciers B en C. Ongeveer 1/3 van de bedrijven gaf dit dus als de reden of een van de redenen op waarom het voer gebruikt werd. 26 bedrijven of bijna 50% gaf als redenen, of als een van de redenen, op dat het voer goed voldeed. Hieronder was ook begrepen hetgeen bij noot 2 wordt vermeld. Van deze 26 bedrijven waren er 12 die het voer goedkoop vonden. Het betrof hier voer van de leveranciers B en C.

§ 3. Samenvatting en conclusies

Het is gebleken dat verreweg het grootste deel van de geënquêteerde konijnenhouders, nl. + 75%, alleen korrelvoer verstrekken. Voor zover er bijgevoerd wordt is dit in de meeste gevallen hooi, maar enkelen voerden

bij met erwtenstro, wortelen, bieten, kool of gras.

Relatief meer grote dan kleine bedrijven verstrekken uitsluitend korrelvoer. Van de 55 bedrijven gaven 45 slechts een soort voer. De voerprijzen liepen uiteen van f. 33,20 tot f. 42,50, zodat tussen de hoogste en laagste prijs een verschil ligt van f. 9,30 per 100 kg. Op 1/3 van het aantal bedrijven werd het voeder verstrekt o.a. omdat het goedkoop was, op de helft van het aantal bedrijven werd het voer gebruikt omdat het o.a. goed voldeed. Op 23% van de bedrijven gebruikte men een bepaald soort voer omdat het zowel goedkoop was als goed voldeed. Dit betrof het voer van de leveranciers B en C.

HOOFDSTUK VI

Ziekten en huisvesting

§ 1. Ziekten

Om een indruk te verkrijgen van de mate waarin diverse ziekten voorkomen, alsmede van de bestrijding hiervan, zijn de volgende vragen gesteld:

Vraag 26. Met welke ziekte(n) hebt U hoofdzakelijk te kampen?
Vraag 27. Op welke leeftijd is de sterfte onder de jonge dieren het grootst?
a. wanneer ze nog niet gespeend zijn;
b. wanneer ze gespeend zijn;
c. zowel nog niet als wel gespeend.
Vraag 28. Gebruikt U medicamenten?
a. regelmatig;
b. af en toe;
c. praktisch niet (of nooit).

Uit de antwoorden op vraag 26 - 43 bedrijven hebben deze vraag beantwoord - bleek dat voedings- of darmstoornissen en enteritis de meest voorkomende ziekteverschijnselen waren (tabel 24).

Tabel 24. Voorkomende ziekten en aandoeningen

Vraag		Aantal keren genoemd	In procenten van totaal
26	Enteritis	16	
	Trommelzucht (verm. enteritis)	1	
	Totaal	17	31
	Diarree	20	
	Voedingsstoornis	3	
	Coccidiosis	4	
	Plotseling sterk vermageren (coc.?)	2	
	Totaal	29	53
	Oorschurft	3	
	Hersenvirus	1	
	Verkoudheid en snot	3	
	Geslachtsziekte	1	
	Onbekend	1	
	Totaal overige	9	16
	Totaal generaal:	55	100

Opgemerkt moet worden, dat de antwoorden vaak niet duidelijk genoeg waren om de ziekte te kunnen rubriceren, zodat alleen het verschijnsel van het ziek-zijn wordt vermeld. Vaak werd erbij vermeld, komt "sporadisch" voor, of "soms", etc. Omtrent de frequentie van het optreden van de ziekten zegt de tabel dus weinig.

Hoewel het dus niet geheel zeker is dat de indeling juist is, in grote lijnen is hieruit toch wel op te maken welke de meest voorkomende ziekten zijn. Enkele bedrijven vermeldden dat zij nooit met enige ziekte te kampen hebben.

In tabel 25 wordt een indruk gegeven in welk stadium de ziekten het meest voorkomen bij jonge dieren. Hierbij is ook een indeling gemaakt naar bedrijfsgrootte.

Tabel 25. Tijdstip van sterfte bij jonge dieren

Vr.	Meeste sterfte:	Aantallen				In procenten v. totaal			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
27	voor het spenen	2	3	3	8	13	20	19	17
	na het spenen	9	9	9	27	56	60	56	57
	zowel voor als na het spenen	5	3	4	12	31	20	25	26
	Totaal	16	15	16	47	100	100	100	100

Op deze vraag gaven 47 bedrijven antwoord, terwijl 4 opgaven geen sterfte te hebben gehad. Uit de cijfers blijkt, dat de sterfte bij jonge dieren het sterkst optreedt na het spenen. Tussen de diverse groottegroepen is er weinig verschil.

In tabel 26 wordt een overzicht gegeven van het gebruik van medicamenten. Ook hier is een indeling gemaakt naar bedrijfsgrootte.

Tabel 26. Het gebruik van medicamenten

Vr.	Omschrijving van het gebruik:	Aantallen				In procenten v. totaal			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
28	regelmatig	1	1	2	4	5	6	13	7
	af en toe	5	5	4	14	26	31	25	26
	praktisch niet	9	7	9	27	48	44	56	51
	nooit	4	3	1	8	21	19	6	15
	Totaal	19	16	16	53 1)	100	100	100	100

1) Waarin opgenomen 1 bedrijf geen voedsters en 1 geen voedsters opgegeven, zodoende is het totaal 2 meer dan het totaal van de groepen.

Hieruit komt naar voren dat 15% van alle bedrijven nooit medicamenten

gebruikt en 51% bijna nooit. Circa 1/3 van de bedrijven gebruikt dus regelmatig, of af en toe, medicamenten en ± 2/3 van het aantal bedrijven nooit of bijna nooit. Naarmate de bedrijven groter zijn is het aantal dat nooit gebruik maakt van medicamenten kleiner en regelmatig groter. Relatief meer grotere dan kleinere bedrijven gebruiken medicamenten.

§ 2. De huisvesting

Omtrent de gebouwen zijn geen vragen gesteld, wel echter naar de hokken en kooien. De volgende vragen werden hierover gesteld:

Vraag 29. Hebt U de dieren op gaas of op hout?
- a. op gaas;
- b. op hout;
- c. op gaas en hout;
- d. op andere wijze.

Vraag 30. Hebt U de kooien als:
- 1 woonlaag - gedeeltelijk - geheel;
- 2 woonlagen - gedeeltelijk - geheel;
- 3 woonlagen - gedeeltelijk - geheel.

Vraag 31. Hebt U een waterleiding?

In tabel 27 wordt een samenvatting gegeven van de antwoorden op vraag 29. De antwoorden zijn ook per bedrijfsgroottegroep ingedeeld.

Tabel 27. De dieren op gaas, hout, of op andere wijze

Vr.	De dieren:	Aantal bedrijven				In % van totaal			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
29	a. alleen op gaas	12	13	15	41	63	76	94	76
	c. op gaas en hout	6	3	1	11	32	18	6	20
	b. alleen op hout	0	1	0	1	0	4	0	2
	d. op andere wijze	1	0	0	1	5	0	0	2
	Totaal	19	17	16	54 1)	100	100	100	100

1) Zie opmerking bij tabel 30.

Het blijkt dat ca. 76% van de geënquêteerde bedrijven de dieren alleen op gaas houdt. Velen die hout en gaas opgaven deelden mede dat de fokdieren op hout en de mestdieren op gaas worden gehouden. Nemen wij aan dat op deze bedrijven de dieren voor de helft op gaas en de helft op hout zitten, dan wordt ± 86% van de dieren op gaas gehouden. Slechts 1 bedrijf houdt de dieren los in de weide. Naarmate de bedrijven groter zijn, worden op een relatief groter aantal bedrijven de dieren alleen op gaas gehouden.

Van de antwoorden op vraag 30 betreffende de plaatsing van de kooien

wordt in tabel 28 een overzicht gegeven.

Tabel 28. Aantal woonlagen waarin de kooien zijn geplaatst

Vr.	Woonlagen	Aant. bedr. geheel	Aant.bedr. gedeeltel. 1)	Totaal 1)		In procenten
30	1	23	8	23 + 4	= 27	63
	2	2	5	2 + 2,5	≐ 4,5	10
	3	6	8	6 + 4	= 10	23
	4	1	1	1 + 0,5	= 1,5	4
	Totaal				43	100

1) Aangenomen is dat de helft bestaat uit 1-2-3 of 4 woonlagen.

Hieruit blijkt, dat op 63% van de bedrijven de kooien in 1 woonlaag zijn geplaatst, en op 28% van de bedrijven in 3 woonlagen. Voor plaatsing in 2 en 4 woonlagen schijnt niet veel animo te bestaan. Relatief meer grotere dan kleinere bedrijven hebben meer woonlagen (tabel 29).

Tabel 29. Aantal woonlagen bij diverse bedrijfsgrootten

Vraag	Woonlagen	Aantal bedrijven			In procenten		
		I (k)	II (m)	III (g)	I (k)	II (m)	III (g)
30	één	8,5	8,5	9,5	71	61	59
	meer	3,5	5,5	6,5	29	39	41
	Totaal	12	14	16	100	100	100

Tenslotte worden de antwoorden op vraag 31 omtrent het al dan niet aanwezig zijn van een automatische watervoorziening in tabel 30 samengevat, waarbij ook een indeling is gemaakt naar bedrijfsgrootte.

Tabel 30. Automatische drinkwatervoorziening

Vr.	Waterleiding	Aantal bedrijven				In procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle 1)	I (k)	II (m)	III (g)	alle
31	neen	13	12	3	29	68	71	18	54
	ja	6	5	14	25	32	29	82	46
	Totaal	19	17	17	54	100	100	100	100

1) Inclusief bedrijf dat alleen mest.

Hieruit blijkt dat op 46% van alle bedrijven het water automatisch wordt verstrekt. Op de kleinste en de middelgrote bedrijven is dit evenwel nog niet (waarschijnlijk terecht) voor 1/3 van het aantal bedrijven het geval, maar op de grootste bedrijven voor 82%. Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat op de wat grotere bedrijven veelal de noodzaak wordt gevoeld arbeid te besparen door de watervoorziening te automatiseren.

§ 3. Samenvatting en conclusies

Uit de antwoorden omtrent de aard van voorkomende ziekten blijkt dat enteritis en/of darm/voedingsstoornissen de meest voorkomende ziekten en ziekteverschijnselen zijn, nl. op + 31 resp. 53% van de bedrijven, terwijl de andere ziekten meer een incidenteel karakter hebben. Het blijkt dat sterfte bij jonge dieren vooral voorkomt na het spenen. Tussen de diverse bedrijfsgrootten is er weinig verschil. 15% van de bedrijven blijkt nooit en 53% bijna nooit medicamenten te verstrekken. Relatief meer grotere dan kleinere bedrijven gebruiken regelmatig medicamenten. 76% van de bedrijven houdt alle dieren op gaas. Aangenomen dat de bedrijven die de dieren gedeeltelijk op gaas en gedeeltelijk op hout houden, dit voor de helft op gaas en de helft op hout doen, dan wordt 86% van de dieren op gaas gehouden. Relatief meer grotere dan kleinere bedrijven houden hun dieren op gaas. Circa 63% van de bedrijven houdt de dieren in kooien met één woonlaag. Relatief meer grotere dan kleinere bedrijven hebben hun kooien in meerdere woonlagen.

Op 46% van de bedrijven wordt automatisch water verstrekt. Ten aanzien van de kleinste en middelgrote bedrijven is dit echter nog niet bij een derde van het aantal bedrijven het geval. Van de grootste bedrijven heeft echter 82% de watervoorziening geautomatiseerd.

HOOFDSTUK VII

Arbeidsbehoefte en uitbreidingsplannen

§ 1. De arbeidsbehoefte

Konijnenhouden is een arbeidsintensieve bedrijfstak, daar elk dier en elk nest persoonlijke aandacht vraagt. Hoeveel arbeid nodig is hangt vanzelfsprekend sterk af van de omvang van het bedrijf, maar ook van de graad van mechanisatie, de intensiteit van fokkersactiviteiten, de inrichting van de hokken en de zorg die men aan de dieren besteedt. Tot nu toe is de mogelijkheid tot mechanisatie beperkt gebleven tot automatische drinkwatervoorziening en automatische mestafvoer.

Het is zonder meer niet te zeggen hoeveel uren men per jaar per voedster nodig heeft. Dat hierin een grote variatie bestaat is duidelijk. Om toch een indruk te krijgen hoeveel tijd per voedster er in de praktijk aan wordt besteed, zijn de volgende vragen gesteld:

Vraag 32. Hoeveel arbeidsuren vergt Uw konijnenhouderij per jaar?
a. per voedster ..... uren per jaar;
b. het geheel ..... uren per jaar.
(naar believen in te vullen)

Voor zover het aantal uren van "het geheel" zijn opgegeven, zijn deze gedeeld door het gemiddelde aantal voedsters per jaar, zodat de uren per bedrijf onderling zijn te vergelijken.

In tabel 31 worden de gemiddelden genoemd, terwijl ook het aantal per bedrijfsgroottegroep is vermeld.

Tabel 31. Aantal arbeidsuren per voedster per jaar

Vr.		Aantal bedrijven	Gem. aant. voedsters per bedrijf	Gem.aant. uren per voedster per jaar	Spreiding uren per voedster per jaar
32	Groep I (k)	11	9	25,7	8,3-60,0
	Groep II (m)	12	25	14,0	4,2-25,0
	Groep III (g)	14	97	9,0	3,0-15,8
	Groep IIIa (g)	4	177	5,3	3,0- 6,5
	Alle	37	48	15,7	3,0-60,0

Helaas verstrekten slechts 37 van de 55 bedrijven een opgave. Het gemiddelde aantal voedsters op deze bedrijven bedroeg 48; gemiddeld waren per voedster 15,7 uren nodig. De spreiding is echter zeer groot; nl.

van 3,0 tot 60,0 uur. Het is duidelijk dat een gemiddelde met een zo grote spreiding van slechts geringe waarde is. Wel komt in de tabel duidelijk tot uiting, dat naarmate de bedrijven groter zijn, het gemiddelde aantal benodigde uren per voedster geringer is. Bij ± 100 voedsters per bedrijf, waren gemiddeld 9 arbeidsuren per voedster nodig. De spreiding is echter ook daarbij nog zeer groot, nl. van 3-15,8 uren. In verband daarmee zijn uit deze groep de bedrijven met meer dan 100 voedsters apart bekeken. Op deze 4 bedrijven was het aantal voedsters gemiddeld ± 180, waarvoor gemiddeld 5,3 arbeidsuren nodig waren. De spreiding hierbij was 3,0 tot 6,5.

Alles overziende, kan worden gezegd, dat het aantal arbeidsuren bij een bepaalde omvang van bedrijf tot bedrijf sterk uiteen kan lopen, maar dat, naarmate de bedrijven groter worden, het aantal uren gemiddeld toch wel aanzienlijk afneemt.

§ 2. Plannen tot uitbreiding van het bedrijf

Om enigszins geïnformeerd te worden omtrent de mogelijke ontwikkeling in de naaste toekomst is de volgende vraag gesteld:

Vraag 33. Bent U van plan Uw bedrijf:
a. uit te breiden?
b. gelijk te laten?
c. in te krimpen?

De antwoorden zijn samengevat in tabel 32.

Tabel 32. Uitbreidingsplannen

Vr.		Aantal bedrijven				In procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
33	a. uitbreiden	9	13	12	35	47	76	71	65
	b. gelijk laten	10	4	4	18	53	24	24	33
	c. inkrimpen	0	0	1 1)	1 1)	0	0	5	2
	Totaal	19	17	17	54 2)	100	100	100	100

1) Deze geënquêteerde moest het bedrijf op doktersadvies beëindigen; indien dit niet het geval was geweest, had hij uitgebreid.
2) Waarbij 1 bedrijf, dat alleen mest en dus niet is opgenomen in de groep.

Hieruit blijkt dat ± twee derde van de geënquêteerden wil uitbreiden en een derde de omvang van het bedrijf wil handhaven. Als reden dat men niet wil uitbreiden werd nogal eens gebrek aan ruimte genoemd. Slechts een geënquêteerde moest het bedrijf op doktersadvies beëindigen. Van de kleinste bedrijven wil een geringer percentage uitbreiden dan van de mid-

delgrote en grote bedrijven. Worden deze plannen uitgevoerd, dan kan erop worden gerekend dat er een groter aanbod zal komen. 1)

§ 3. Samenvatting en conclusies

Van de 55 bedrijven hebben 37 een opgave gedaan van het geschatte arbeidsverbruik. Het is gebleken dat het aantal benodigde uren per voedster per jaar in elke bedrijfsgrootteklasse sterk uiteenloopt. Gemiddeld bedroeg het arbeidsverbruik 15,7 uur per jaar echter met een spreiding van 3,0-60,0.

Naarmate de bedrijven groter zijn, was het arbeidsverbruik geringer. Op de kleinste bedrijven met gemiddeld 9 voedsters bedroeg het gemiddeld aantal uren per voedster ± 26 uur (spreiding ± 8-± 60); op de middelgrote met gemiddeld 25 voedsters ± 14 uur (spreiding ± 4-± 25) en op de grootste met gemiddeld 97 voedsters ± 9 uur (spreiding ± 3-± 16). Op de 4 grootste bedrijven (meer dan 100 voedsters) waren bij 177 voedsters ± 5 uren per voedster nodig (spreiding ± 3-± 7).

Ongeveer twee derde van alle geënquêteerden had plannen hun bedrijf uit te breiden en ongeveer een derde om de omvang te handhaven. Het bleek, dat van de kleinste bedrijven een geringer percentage plannen had om uit te breiden, dan van de middelgrote en de grootste bedrijven.

Het ziet er naar uit dat er een uitbreiding van de mesterij zal plaatshebben en dat dientengevolge het aanbod zal toenemen.

1) Uit de aanvoercijfers te Roggel is gebleken dat het aanbod in het eerste kwartaal van 1969 reeds aanzienlijk hoger was dan in het overeenkomstige kwartaal in 1968.

HOOFDSTUK VIII

Vakinteresse, gezamenlijke inkoop

§ 1. Vakliteratuur, excursies, cursussen en lidmaatschap

Het is belangrijk dat een bestuur van een vereniging weet waarvoor de leden interesse hebben. In verband daarmee zijn in deze enquête enkele vragen opgenomen die speciaal zijn gesteld om het bestuur van de afzetvereniging in Roggel hieromtrent informatie te verschaffen.

Deze vragen luidden als volgt:

Vraag 34. Hebt U ook interesse in:
a. een konijnenvakblad?
b. literatuur op dit gebied?
Vraag 35. Zoudt U een excursie in 1969 op prijs stellen?
Vraag 36. Voelt U voor gezamenlijk inkopen van hokmateriaal, etc. ?
Vraag 37. Hebt U ook interesse in het volgen van een cursus in 1969?
Vraag 38. Wenst U in 1969 nog lid te blijven van de vereniging?

De antwoorden van vraag 34 zijn samengevat in tabel 33.

Tabel 33. Interesse in een konijnenvakblad en/of literatuur

Vr.		Antw.	Aantal bedrijven				Procenten			
			I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
34a	Interesse in konijnenvakblad	ja	13	16	17	47 1)	72	100	100	90
		neen	5	0	0	5	28	0	0	10
		totaal	18	16	17	52	100	100	100	100
34b	Interesse in literatuur	ja	9	15	16	42 2)	53	94	100	82
		neen	8	1	0	9	47	6	0	18
		totaal	17	16	16	51	100	100	100	100

1) Inclusief 1 bedrijf zonder voedsters.
2) Inclusief 1 bedrijf zonder voedsters + 1 bedrijf, aantal voedsters niet opgegeven.
Deze bedrijven zijn niet opgenomen in de groepen.

Een groot percentage (90%) blijkt belangstelling te hebben voor een vakblad, zij die geen interesse hebben behoren allen tot de groep kleinste bedrijven.

Wat de interesse voor literatuur betreft, hiervoor geldt in grote trekken hetzelfde. Alle grote en bijna alle middelgrote bedrijven hebben belangstelling voor vakliteratuur. Bij de kleinste bedrijven is dit daarentegen voor slechts ongeveer de helft het geval.

In tabel 34 wordt een overzicht gegeven hoe de belangstelling voor een excursie is.

Tabel 34. Interesse in een excursie in 1969

Vr.	Antwoorden:	Alle geënquêteerden				Procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
35	ja	11	14	15	42	65	93	94	84
	neen	6	1	1	8	35	7	6	16
	totaal	17	15	16	50	100	100	100	100

1) Zie opmerking bij tabel 33.

Het beeld vertoont ook hier weer veel overeenkomst met dat van tabel 33. 84% van alle geënquêteerden voelt voor een excursie. Van de kleinste bedrijven is echter slechts 65% voorstander van een excursie.

In tabel 35 wordt een samenvatting gegeven omtrent de interesse in het volgen van een vakcursus in 1969.

Tabel 35. Interesse in het volgen van een vakcursus in 1969

Vr.	Antwoorden:	Alle geënquêteerden				Procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle 1)	I (k)	II (m)	III (g)	alle 1)
37	ja	2	5	4	11	13	33	25	23
	neen	13 3)	10 4)	12 5)	36 2)	87	67	75	77
	totaal	15	15	16	47	100	100	100	100

1) Zie opmerking bij tabel 33.
2) Waarvan 9 reeds een cursus hebben gevolgd.
3) Idem 1.
4) Idem 5.
5) Idem 3.

Blijkens deze tabel zou een groot deel (nl. 77% van 47 geënquêteerden die antwoord gaven) niet voelen voor het volgen van een cursus. Echter, 9 bedrijven vermeldden dat ze reeds een cursus hadden gevolgd en uit dien hoofde geen interesse meer hadden. Daarom moeten in feite deze bedrijven buiten beschouwing worden gelaten. In tabel 36 wordt weergegeven hoe de verhouding dan is.

Tabel 36. Interesse in het volgen van een cursus, met uitsluiting van hen die reeds een cursus volgden

Vr.	Antwoorden:	Aantal geënquêteerden				Procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
37	ja	2	5	4	11	14	50	31	29
	neen	12	5	9	27	86	50	69	71
	Totaal	14	10	13	38	100	100	100	100

Het algemene beeld blijft na deze correctie ongeveer hetzelfde, maar wel blijkt nu dat 50% van de 10 middelgrote bedrijven voor een cursus voelt en 31% van de 13 grotere bedrijven. Tabel 36 geeft echter geen beeld van de interesse in het algemeen bij deze bedrijven. Om hierin inzicht te verkrijgen zijn diegenen die reeds een cursus hebben gevolgd toegevoegd aan hen die thans interesse hebben. In tabel 37 wordt hiervan een overzicht gegeven.

Tabel 37. Algemene interesse in het volgen van een cursus

Vr.	Antwoorden:	Alle geënquêteerden				Procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
37	ja	3	10	7	22	20	67	44	47
	neen	12	5	9	25	80	33	56	53
	Totaal	15	15	16	47	100	100	100	100

Hieruit blijkt dat van de 47 bedrijven die antwoord gaven 47% een cursus volgden of willen volgen. Bij de kleinste bedrijven is de animo zeer gering (20%), maar bij de middengroep is dit 67%, en bij de grootste bedrijven 44%.

Tenslotte de vraag of het lidmaatschap van de vereniging bestendigd zal blijven. Wordt deze vraag bevestigend beantwoord, dan spreekt men in feite zijn vertrouwen uit in het bestuur en is men tevreden met de gang van zaken. In tabel 38 worden de antwoorden op deze vraag vermeld,

Tabel 38. Wel of niet lid blijven van een vereniging

Vr.	Antwoorden:	Alle geënquêteerden				Procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle	I (k)	II (m)	III (g)	alle
38	ja	19	17	17	53	100	100	100	98
	neen	0	0	0	1 1)	0	0	0	2 1)
	Totaal	19	17	17	54	100	100	100	100

1) Twijfelachtig.

waarbij moet worden opgemerkt, dat niet alle geënquêteerden lid zijn van de vereniging te Roggel, doch slechts lid zijn van een vereniging. Het resultaat is verrassend. Praktisch iedereen die het enquêteformulier opzond, wenst lid te blijven van de vereniging waarbij hij is aangesloten. De besturen van de verenigingen kunnen tevreden zijn.

§ 2. Gezamenlijke inkoop

In tabel 39 wordt een overzicht gegeven van de antwoorden op de vraag over het gezamenlijk inkopen van hokmateriaal en dergelijke.

Tabel 39. Eventueel gezamenlijk inkopen van hokmateriaal e.d.

Vr.	Antwoorden:	Aantal geënquêteerden				Procenten			
		I (k)	II (m)	III (g)	alle 1)	I (k)	II (m)	III (g)	alle 1)
36	ja	5	12	8	25	28	80	53	51
	neen	13	3	7	24	72	20	47	49
	Totaal	18	15	15	49	100	100	100	100

1) Zie opmerking bij tabel 33.

Hieruit blijkt dat van de 49 geënquêteerden die antwoordden ongeveer de helft niet en de helft wel voor gezamenlijk inkopen van hokmateriaal e.d. voelt. Van de kleinste bedrijven is slechts 28% voorstander, bij de middengroep 80% en bij de "grootste" groep 53%. Het is merkwaardig dat hier zulke grote verschillen tussen de diverse bedrijfsgroottegroepen bestaan. Zonder nadere informatie is echter niet aan te geven welke beweegredenen bestaan.

§ 3. Samenvatting en conclusies

Het blijkt dat resp. 90 en 82% van de geënquêteerden interesse hadden voor een vakblad of literatuur over de konijnenhouderij. Van de kleinste bedrijven had echter slechts 72% belangstelling voor een vakblad en 53% voor vakliteratuur.

84% voelt voor een excursie, maar bij de kleinste bedrijven is de animo geringer. Ongeveer de helft van de geënquêteerden voelt voor het gezamenlijk inkopen van hokmateriaal e.d. Vooral bij de middelgrote bedrijven (80%) is de animo groot, terwijl van de kleine bedrijven slechts 28% een excursie wenst.

Van de geënquêteerden die nog geen cursus hebben gevolgd, wil 29% in 1969 een cursus volgen; bij de kleinste bedrijven is de animo echter gering (14%).

Het blijkt dat van alle geënquêteerden ongeveer de helft een cursus

heeft gevolgd of in 1969 wil volgen. Van de middelgrote bedrijven is dat percentage zelfs 67, van de kleine bedrijven daarentegen maar 20.

Vrijwel iedereen wenst lid te blijven van de vereniging waarvan hij thans lid is.

BIJLAGE 1

Opmerkingen en suggesties

Op het enquêteformulier is ruimte opengelaten voor opmerkingen en suggesties. Hiervan is een ruim gebruik gemaakt. De opmerkingen of/en suggesties zijn zoveel mogelijk woordelijk weergegeven, hoewel hier en daar iets bekort. Het is vanzelfsprekend dat de opmerkingen geheel en al voor de verantwoordelijkheid komen van hen die de opmerkingen hebben gemaakt. Bovendien behoeven sommige genoemde ervaringen niet altijd voor andere bedrijven te gelden. Ieder moet voor zich zelf maar bekijken of hij er zijn nut mee kan doen. De beschrijvingen worden hierna in volgorde van nummering van de enquête gegeven.

No. 2. De arbeidsuren heb ik nog maar 5 weken bijgehouden. Gedurende deze tijd heb ik nu een gemiddelde gevonden van 8,5 uur per week. (Dat komt neer op ± 8 1/4 uur per voedster per jaar bij 53 voedsters).

No. 3. Vroeger had ik ± 50% sterfte onder jonge konijnen. Veel diarree. Voerde toen alleen korrel en water, waarover ze de gehele dag de beschikking hadden. Nu voer ik één keer per dag 1 ons per konijn, maar hooi de gehele dag (anders hebben ze te grote honger), dus hooi en water.
De diarree is voor 100% afgelopen en de konijnen glimmen weer zoals het hoort, en toch op 10 weken afleveren.
(Voeder) Kostenberekening 1 voedster per kwartaal:

korrelvoer voor voedster 91 dagen x 100 gram per dag = 9,1 kg à f. 0,36	=	f. 3,28
korrelvoer voor 8 jongen 8x 49 dagen x 100 gram = 39,2 kg à f. 0,36	=	" 14,11
Totaal		f. 17,39
1 pak hooi à f. 1,-		" 1,-
Voederkosten per kwartaal: Totaal		f. 18,39

Opmerking: Ik laat alle geboren jongen leven, daar ze per nest 5 tot 10 jongen werpen, kan ik ze omleggen, zodat ik gemiddeld 8 jongen per voedster groot krijg.
(Jongen op 6 september 1968 uit 19 voedsters, gemiddeld 9 groot per nest).
Voor de fok houd ik altijd de jongen aan uit grote nesten.

No. 4. Wij zijn reeds 20 jaar met konijnen bezig. Vroeger sportfokker, en 5 jaar geleden overgegaan op nutfokken. Ik ben gestart met 5 volwassen dieren en 5 jonge dieren van 6 weken. Wij komen nog geregeld op tentoonstellingen. Toen ik 2 jaar aan het fokken was ben ik kampioen van Nederland geweest met Californian. En maar enkele W. Nieuw Zeelanders, omdat wij meer succes met de Californian hadden dan met W.N.Z. Alle dieren zijn getatoeëerd. Ik ben al 20 jaar lid van de N.K.B. En van deze vereniging uit komen ze de konijnen tatoeëren en men kan niet knoeien want men moet een dekkaart opsturen. Rechts in het oor komt b.v. 2,56 en links 8 HP. De 2 rechts is de maand en de 8 links de 8 van 1968.
En nu nog wat anders over het voer. Wij voeren korrel en hooi, maar in het najaar rode wortels omdat men in de herfst de konijnen moeilijker drachtig kan krijgen. Daar zijn die wortels voor. Als men hooi bijvoert moet dit van eerste kwaliteit zijn. En nooit voor oktober hooi voeren van de nieuwe oogst, omdat de mogelijk bestaat dat er nog broei in zit. Dit is heel slecht voor de dieren omdat ze dan trommelzucht kunnen krijgen. In goed hooi zitten alle bestanddelen die een konijn nodig heeft.
U hebt wel gezien dat ik 150 jonge fokdieren aanhoudt, maar daar vallen er nog verschillende uit, nl. die over 3 maanden niet aan de eisen voldoen. Mijn stre-

ven is een geblokt konijn, voldoende spenen en goed uitgegroeid. Dieren met schoonheidsgebreken gaan ook voor de slacht weg. Men kan niet genoeg selecteren voor de fok. Indien men dit niet doet, gaat men achteruit.
Ik heb alles uit ondervinding opgedaan, maar zou graag toch wel een cursus volgen.

No. 5 Ben nog slechts 1 jaar aan het fokken. Ben met 25 voedsters begonnen, nu zijn het er 70 tot 75 stuks. Onder deze omstandigheden is nog weinig te zeggen over resultaten, maar m.i. zit een kleine winst er toch wel in.

No. 6. Witte Nw. Zeelanders hebben een betere groei en worden zwaarder en ze hebben een gunstig voederverbruik.
Bij de kruising Ca- x W.N.Z. blijven de jongen kleiner en er is meer afval na verspening. Het voederverbruik is niet slecht.
Bij de kruising Franse hangoor x W.N.Z. kreeg ik grotere tomen, sterkere dieren, een snelle groei en later rijp; de jongen kan men dus zwaarder maken; tot ca. 2,6 kg goed voederverbruik.

No. 9. Het niet drachtig krijgen, kan dit aan het seizoen liggen? Ik heb nog een paar voedsters gehad die na het werpen, twee à drie dagen later dood in het hok lagen. Een daarvan heb ik naar de gezondheidsdienst te Heythuysen gebracht. Daar constateerde men nierontsteking. De volgende voedster die daags na de worp dood was, heb ik zelf open gemaakt en deze had de buik vol water, net of er iets gesprongen was. Het vlees en de lever zagen er goed uit, de gal was m.i. wel wat te groot. Ik heb alles opgeruimd. Een derde voedster lag 11 dagen na het werpen plotseling dood. Hierover geen gegevens, behoudens lusteloos kijken. (De twee laatstgenoemde dieren hebben waarschijnlijk muceuze enteritis gehad (buikwaterzucht). De dieren zijn lusteloos, ze drinken veel en bij sectie vindt men zowel in als buiten de ingewanden in de buikholte grote hoeveelheden vocht (A).

No. 10. Ik wil nog altijd bijleren.

No. 12. Aangezien ik binnenkort ga verhuizen heb ik mijn konijnen opgeruimd. Konijnenhouden heb ik altijd als hobby gezien en niet als broodwinning. Maar het zal wel net zo gaan als met varkens en kippen, steeds groter bedrijven. De kleine man komt er dan niet meer aan te pas.

No. 14. Vraag: Is er een vakblad voor nutfokkers en mesters (Antw. niet een speciaal. A.).

No. 17. Ik heb altijd naast korrelvoer, hooi en wortels gevoerd.

No. 20. Ik ben in de eerste plaats sportfokker. Het leveren van slachtkonijnen is voor mij een bijkomend iets. Economie speelt bij mij geen rol. Rassen en aantallen wisselen.

No. 21. In antwoord op vraag 33 (uitbreiden of inkrimpen) deel ik U mede dat ik thans nog 60 voedsters heb die ik echter op doktersadvies moet opruimen, omdat een zoontje van 6 jaar veel last heeft van bronchitis. Na lang onderzoek is gebleken dat hij gevoelig is voor konijnenhaar.
Wanneer mijn zoon geneest zal ik zeker weer een konijnenhok opbouwen, of als het kan nog groter, want m.i. zit er in de konijnen een grote toekomst, maar er moet wel meer gezocht worden naar automatisch voederen en drenken en mestafvoer.

No. 22. Wij zijn nog slechts van augustus bezig en kunnen dus nog geen zuivere gegevens verstrekken. Wij hebben wel interesse voor fokadministratie.

No. 23. Het valt niet mee om een goede stam te fokken. Een heel goede voedster die b.v. elke keer 11 jongen krijgt, die snel groeien kan minder goede fokdieren

voortbrengen. Soms kan een goede voedster opeens ook doodgeboren jongen krijgen of kunnen de jongen na 1 of 2 dagen doodgaan (niet levenskrachtig genoeg). In de zomer bij wisselvallig weer heb ik de meeste uitval, vooral onder halfwas dieren. En dan het voederen. De ene voedster neemt veel meer water en voedsel op dan de andere met dezelfde resultaten. Dit is ook het geval met slachtkonijnen. Daardoor is de ene veel eerder slachtrijp dan de andere. Dit scheelt soms 1 à 2 weken.
Wij gaan te beginnen in 1969 een betere boekhouding opzetten.

No. 25. (Betrekking hebbende op vr. 17). Het verlies aan jongen varieert zeer sterk naar gelang ras of kruising - of inteelt. Op dit bedrijf moeten steeds veel proefkruisingen worden gemaakt welke zeer wisselvallig zijn. Bij inteeltcombinaties valt soms alles weg.
Globaal zullen de verliezen van geboorte tot 10 weken zijn:

zuivere rassen	12-15%	gebruikskruisingen	10-12%
inteeltlijnen	40-80%	Wico x Zwaco hybriden	5-6 %

Op dit fokbedrijf wordt veel extra arbeid besteed aan kweekwerk, o.a. fokadministratie, toombeoordelingen, voederconversieproeven, tatoeëren etc. Volgens aantekeningen worden de arbeidsuren ongeveer als volgt besteed:

voederen	2 manuren per dag	=	730 m.u. per jaar
voedsters dekken	2 manuren per week	=	104 m.u. " "
nestkastjes plaatsen	1 manuur per week	=	52 m.u. " "
nestkastjes zuiveren	1 manuur per week	=	52 m.u. " "
hokken uitmesten 1x per jaar	5 dagen à 24 m.u.	=	120 m.u. " "
hokken poetsen en ontsmetten	5 m.u. per week	=	260 m.u. " "
jonge dieren overzetten, tatoeëren en wegen	6 m.u. per week	=	312 m.u. " "
fokadministratie en uitwerken fokcombinaties	5 m.u. per week	=	260 m.u. " "
		Totaal	1 890 m.u. " "

No. 26. Ik ben lid geworden van de vereniging om de konijnen op tijd kwijt te geraken. Het is evenwel slechts een hobby van de kinderen. De konijnen lopen tot laat in de herfst in de weide (rantsoenbeweiding).

No. 28. Ik zou mijn konijnenhouderij wel wat willen uitbreiden indien het voer wat goedkoper was. Ik heb alles goed bijgehouden maar bij een klein aantal is er niet veel aan te verdienen. Ik houd ze meest voor hobby. Wanneer er 500 à 1000 voedsters gehouden zouden worden zijn de opbrengsten wel hoog, maar kost het ook veel voer, en dan gaan er ook nogal eens wat dood. Dit is erg riskant.

No. 29. In de afgelopen maanden heb ik een sterfte onder de konijnen gehad van ± 300 stuks, zowel voedsters als rammen. De meeste sterfte kwam voor bij jonge dieren van 2-7 weken oud. Ik heb een onderzoek laten instellen bij de Gezondheidsdienst voor dieren in Limburg bij 1 voedster met 10 jongen en bij een voedster zonder jongen. Ze werden er levend heengebracht. De uitslag was: "Beide voedsters enteritis, bij de jonge dieren werden bij sectie geen duidelijke afwijkingen gevonden. Blijkens het bacteriologisch onderzoek was er sprake van een coli-infectie. Dit zou veroorzaakt zijn door het voer. Het onderzoek is nog gaande. Dit is de oorzaak, dat ik van voer veranderd ben. Wat het onderzoek van het voer betreft, hiervan trekt de betreffende firma zich niets aan.

No. 30. Ik had tot kortgeleden veel sterfte van hele nestjes, nl. op de 2e à 3e levensdag en diverse voedsters lieten zich moeilijk dekken.
Dit was een gevolg van straling van onderaardse waterstromen. Na plaatsing van een centralisator verloopt alles weer goed. Sindsdien ook geen geval van diarree meer. Ik ben niet de enige met deze moeilijkheden, alleen weten de meesten niet wat de oorzaak is en wat ze er tegen moeten doen. De kosten van een centralisator bedragen 80-160 gld. Gaat vaak per m2.

No. 32. Naar mijn mening is de werkwijze het beste, dat men de voedsters verplaatst en de mestkonijnen afmest in hetzelfde hok als waarin ze geboren zijn. (Dus niet de jongen verplaatsen A).
Voordeel hiervan zijn: "geen stilstand in de groei, minder uitval, geen kannibalisme en minder gejaag van rammen achter voedsters. Verder kunt U dan 2 voedsters + afmest houden op 3 kooien. Dit geeft een bezetting van 100% (De afzet van mestkonijnen moet dan plaats vinden tussen de 11e en 12e week).
De voedsters hebben van het verplaatsen geen nadelige gevolgen omdat zij zich veel sneller aan de nieuwe omgeving aanpassen dan de (jonge) mestkonijnen.
Tevens wil ik hier nog aan toevoegen dat een "planning" maken van de "produktieweg" van de voedsters en de afmest, sterk is aan te bevelen. Ook een fokadministratie is van groot belang, maar dan van elke voedster die men heeft en niet alleen van een bepaald aantal uitgekozen voedsters.

No. 39. Vraag: Hoe komt het dat jonge voedsters van 5 maanden oud zich niet laten dekken? Mijn gedachte is dat de voedsters te vet worden. De korrel die ik voer (No. I) is volgens de tabel geschikt voor jonge voedsters, fokkonijnen en mestkonijnen. Hoeveel korrel mag een voedster per week hebben? En wat is de oorzaak dat een voedster zijn pas geworpen jongen opeet?

No. 40. De mesterij van slachtkonijnen is volgens onze ondervindingen wel rendabel. Maar er moet nog ontzettend veel gebeuren. De ziekten (vooral enteritis) zijn nog een probleem. De voeding: "is de huidige korrel effectief? Aan de fokkerij is hoegenaamd niets gedaan. Wetenschappelijk onderzoek is individueel veel te kostbaar. Er is een zeer grote behoefte aan uniforme fokadministratie en aan alle mogelijke voorlichting. Zonder hulp van bovenaf is het practisch onmogelijk in korte tijd te komen tot een economisch rendabele bedrijfstak.

No. 43. Vraag. Als voorkomende ziekte heb ik coccidiosis vermeld. Dit althans is mijn persoonlijke mening. Het komt vooral voor bij drachtige voedsters en die pas geworpen hebben. De verschijnselen zijn dat drachtige voedsters vaak verwerpen en jonge konijnen op een leeftijd van een paar dagen sterven. Momenteel heb ik een medicijn, waarmee ik heb bereikt dat de voedsters niet meer dood gaan, maar de jongen nog meestal wel.
Opvallend is, dat jonge (gespeende) konijnen totaal geen last hebben van deze ziekte. Pas wanneer de voedsters drachtig zijn begint de ellende. Is hier wat tegen te doen?
Vraag. Het voer bevat mineralen voor rundvee. Mijn indruk is dat de konijnen ergens gebrek aan hebben. Welke mineralen zouden in konijnenvoer moeten voorkomen?

No. 45. Vraag. Zoals ik heb gehoord moet de voedster 16 weken oud zijn voor de fok, maar volgens "veevoeding" moet een voedster van een groot ras 6 à 8 mnd. oud zijn. Ik heb een proef genomen met een voedster van 18 weken en één van 25 weken, maar kon geen verschil bemerken. Mijn vraag is nu wat is de juiste leeftijd?
Vraag. Kan men ook verder fokken van nakomelingschap van vader op dochter of/en vader op kleindochter, indien het fokmateriaal goed gezond is?

No. 48. De voorlichting begint nu beter op gang te komen, ofschoon er m.i. veel te veel ophef wordt gemaakt over met speciale namen aangeduide (hybride)rassen, z.g. geweldige dieren met een zeer laag voederverbruik. Het is bijna niet te geloven.
Bij andere veesoorten heeft men reeds 75 jaar en langer gefokt en men is er nog niet mee gereed. Zelf ben ik + 25 jaar sport- en mestfokker en heb de laatste jaren een prima W.N.Z. gefokt van goede bouw en goed bevleesde rug en achterbouten. De afnemer vindt dit mee van de beste die hij laadt. De dieren hebben echter geen bijzondere naam.

No. 50. Het komt mij voor dat er voor kleine mesters betere mogelijkheden bestaan indien op contract wordt gemest.

Er is behoefte aan een goed vakblad, waarin artikelen speciaal voor commerciële fokkers zijn opgenomen.

No. 51. Ik wil dit jaar 2 voersoorten tegen elkaar uitproberen.

No. 52. Ik ben nog maar kort bezig. Of ik zal uitbreiden hangt mee af van de resultaten.

No. 52. Ik ben zelf voerleverancier en volgens mij moet er meer onderzoek worden gedaan naar de gewenste samenstelling. M.i. moeten er zeker twee soorten korrel gemaakt worden, nl. resp. voor fok- en mestdieren. Hierover wordt op de cursussen niet onderwezen omdat men niet op de hoogte is hoe de samenstellingen moeten zijn.

No. 57.
a. Wij zouden graag zien dat dierenartsen en/of gezondheidsdiensten meer interesse tonen t.a.v. ziektepreventie en -bestrijding.
b. Toevoeging konijnen aan onderzoekprogramma toetsbedrijven.
c. Reglementering van de export van fokkonijnen en controle hierop door overheidsinstanties, zodat het onmogelijk is om slachtkonijnen die her en der opgekocht worden te exporteren als fokdieren. Dergelijke manipulaties zijn funest voor de exportpositie die diverse degelijke fokkers in zouden kunnen nemen.

No. 58. Volgens mijn mening is aankoop van hokmateriaal nog niet verantwoord omdat de konijnenhouderij nog te weinig winst oplevert voor dure investeringen. Ik ben in het huidige stadium tegen het maken van kruisingen daar er binnen een bepaald ras nog heel wat te selecteren valt. Als men hiermede goede resultaten heeft geboekt, dan pas is m.i. kruisen verantwoord.

No. 59. Wanneer er niet betere geneesmiddelen in de handel komen tot bestrijding van ziekten is het onverantwoord konijnen op grote schaal te houden. Ziekten zijn voor een deel wel te voorkomen maar (practisch) niet te genezen.